

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**MOŽNOSTI INTEGRACE SLUCHOVĚ
POSTIŽENÝCH DĚTÍ DO MŠ V PLZEŇSKÉM KRAJI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pavla Kořánová

Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Hanzlíček

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 25. března 2013

.....
Pavla Kořánová

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Sluchové postižení.....	2
2.1	Ucho.....	2
2.2	Sluchové vady.....	3
2.2.1	Sluchové vady podle typu	4
2.2.2	Sluchové vady podle stupně sluchového postižení.....	4
2.2.3	Sluchové vady podle doby vzniku.....	5
2.3	Kompenzační pomůcky	6
2.3.1	Sluchadla	6
2.3.2	Kochleární implantát	8
2.3.3	Technické pomůcky.....	8
2.4	Možnosti komunikace sluchově postižených jedinců.....	9
2.4.1	Mluvená řeč	9
2.4.2	Čtení a psaní	9
2.4.3	Odezírání	9
2.4.4	Prstové abecedy	10
2.4.5	Znakový jazyk	11
2.4.6	Lormova abeceda.....	11
2.4.7	Daktylografika	11
2.4.8	Braillovo písmo s využitím taktilní formy	11
2.4.9	Totální komunikace	12
2.4.10	Bilingvní komunikace	12
3	Integrace	13
3.1	Školská integrace v mateřské škole	14
3.1.1	Podmínky pro úspěšnou integraci dítěte v mateřské škole.....	14
3.1.2	Formy integrace.....	16

3.1.3	Individuální vzdělávací plán.....	17
3.1.4	Role asistenta.....	18
3.1.5	Pozitiva a negativa integrace	19
4	Empirický výzkum	20
4.1	Cíle práce a hypotéza	20
4.2	Metodologie, průběh a výsledky výzkumného šetření	20
4.3	Shrnutí výsledků empirického výzkumu	35
5	Závěr.....	38
	Resumé	38
	Seznam použitých zdrojů.....	39
	Seznam obrázků.....	41
	Příloha – Dotazník.....	a

1 Úvod

„Slepotu odděluje člověka od věcí, hluchota od lidí.“ To je věta, kterou řekla Američanka Helen Kellerová, snad asi nejslavnější hluchoslepý člověk světa. A bohužel je to pravda. Většina z nás, slyšících, si nedovede ani představit, jaké to je být neslyšící. A jen málokdo se za svůj život setká s opravdu hluchým jedincem. Hluchota je jedním z nejzávažnějších postižení, jedinec, který neslyší, je zcela oddělen od světa slyšících. Pokud je člověk slepý, může kdykoliv navázat komunikaci se slyšícími, pustit si doma televizi či rádio. Neslyšící ne. Pokud se dorozumívá slyšící člověk s neslyšícím, často začne slyšící jedinec zvyšovat hlas, řvát neslyšícímu do ucha apod., protože si myslí, že to pomůže. Ale tak to není.

V současné době stále přibývá dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou integrované do běžných mateřských škol. Jako budoucí učitelka v mateřské škole mohu předpokládat, že se v mateřské škole, ve které budu učit, určitě nějaké integrované dítě najde. Proto jsem si zvolila toto téma pro svou bakalářskou práci. Zajímalo mě, jak je na tom integrace sluchově postižených dětí a chtěla jsem zjistit, kolik jich je v současné době integrovaných v mateřských školách v Plzeňském kraji. Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část práce se zabývá sluchovým postižením, jsou zde rozděleny sluchové vady z různých hledisek, popsány kompenzační pomůcky a různé možnosti komunikace pro sluchově postižené jedince. Jedna kapitola se zabývá integrací - zde jsou popsány formy integrace, její pozitiva a negativa a podmínky pro úspěšnou integraci. V praktické části je zpracován dotazník, který měl za úkol zjistit počet sluchově postižených dětí integrovaných do mateřských škol v Plzeňském kraji a počet mateřských škol, které tuto integraci umožňují.

2 Sluchové postižení

Sluchovým postižením se zabývá speciální pedagogická disciplína, která se nazývá surdopedie. Surdopedie vznikla jako samostatná věda v roce 1983, do té doby byla součástí logopedie. Zabývá se výchovou, vzděláváním a péčí o děti se sluchovým postižením a snahou o jejich začlenění se do společnosti. Patří sem také i péče o dospělé sluchově postižené jedince a o jejich další vzdělávání a rehabilitaci. (1)

Sluch má velký význam pro život jedince. Na základě sluchu rozvíjíme nejen řeč, jazyk a myšlení, ale také se sluchem informujeme o tom, co se děje v našem okolí. K jedinci se sluchovou vadou se dostane až o 60 % informací méně než k slyšícímu jedinci. Důsledky vrozených vad jsou mnohem těžší než u vad získaných v průběhu života. Sluchové postižení nemá vliv jen na řeč, ale i na celý vývoj jedince. Způsobuje narušený vývoj řeči, horší schopnost porozumění ostatním lidem, omezuje orientaci v prostoru podle slyšených zvuků (hraní rádia, televize, hluk dopravy, štěkot psa atd.). Sluch má také funkci bezpečnostní, protože sluch je jediným smyslem, který je neustále aktivní, a to i během spánku. Sluchově postižený jedinec žije ve „vězení ticha“, což pro něj znamená velkou zátěž na jeho psychiku. Slyšet zvuky z našeho okolí nám umožňuje jeden ze smyslových orgánů - ucho.

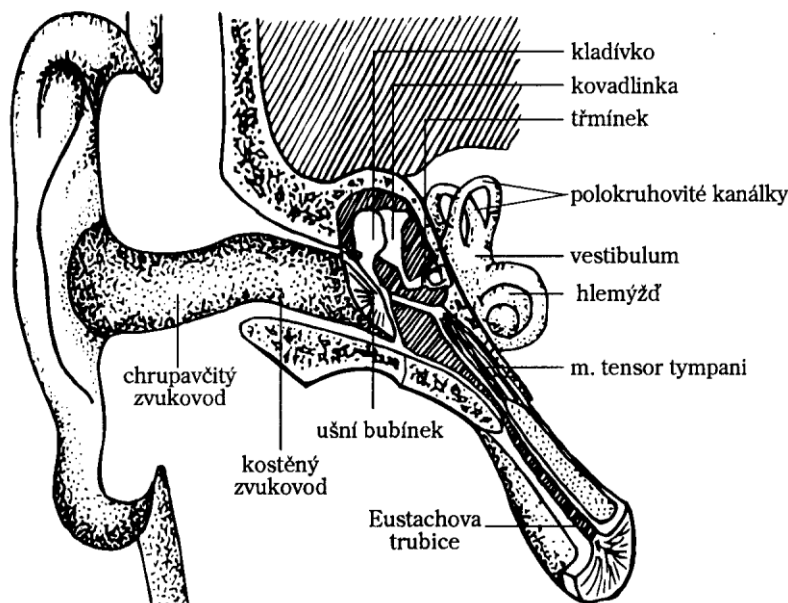
2.1 Ucho

Ucho zachycuje a zpracovává zvukové vlnění, které vysílá po nervových vláknech do mozku. Z anatomického hlediska můžeme ucho rozdělit na několik částí (viz Obrázek 1):

- Vnější ucho se skládá z ušního boltce a zvukovodu. Zvukovod je u dospělého jedince dlouhý asi 3 cm a má dvě části - chrupavčitou a kostěnou.
- Střední ucho - bubínek, sluchové kůstky a Eustachova trubice.
- Vnitřní ucho je uloženo v kosti spánkové. Skládá se z labyrintu a hlemýždě.
- Nervové dráhy.

Zachycenou zvukovou vlnu posílá ušní boltec dále do zvukovodu. Na konci zvukovodu se nachází pružná blána - bubínek, který se vlivem procházejícího vlnění rozkmitá. Vlnění se přeneso na sluchové kůstky (kladívko, kovádlínka a třmínek). Třmínek se dotýká oválného okénka v labyrintu, které se také rozkmitá. Vibrace oválného

okénka rozechvějí endolymfu (tekutinu uvnitř hlemýždě), a ta následně krycí membránu Cortiho orgánu. Odtud se po sluchovém nervu přenáší signál dále do mozku, kde jsou vnímány jako zvuk. „Sluchová oblast, tj. veškeré tóny, které normální ucho slyší je 16-24000 kmitů, horní hranice se snižuje věkem. Tóny nad sluchovou oblast - ultrazvuk - vnímáme jako bolest. Schopnost rozeznávat různé tóny je individuální, závisí na jemnosti sluchu“. (2 str. 18)

Obrázek 1 - Řez sluchovým ústrojím. (3 str. 14)

2.2 Sluchové vady

Sluchové vady lze klasifikovat z různých hledisek. Zejména podle doby vzniku vady, intenzity sluchové ztráty a typu konkrétní vady.

Sluchová vada, na rozdíl od sluchové poruchy, je stavem trvalým. Může být vyjádřen od lehké nedoslýchavosti až k hluchotě. Tento stav je charakteristický tím, že nemá tendenci se zlepšovat, ale může se naopak pouze zhoršovat. Sluchovou vadu lze také chápat jako poškození orgánu nebo jeho funkce tak, že je snížena kvalita či kvantita slyšení. (2)

„Poruchou sluchu rozumíme naopak stav, kdy onemocnění sluchového orgánu jakékoliv etiologie je provázeno příznakem nedoslýchavosti, stav je však přechodný a po vyléčení onemocnění sluchového orgánu má subjekt sluch v normě“. (2 str. 29)

2.2.1 Sluchové vady podle typu

Jsou nejčastěji děleny podle toho, ve které části sluchového aparátu došlo k poškození

1) **Převodní vady:** vady vnějšího a středního ucha

Jedná se o postižení slyšení převážně hlubokých tónů, člověk s touto poruchou slyší stejně řeč šeptanou i hlasitou, ale v menší intenzitě. *„Je to kvantitativní porucha slyšení - je postiženo celkové vnímání úrovně hlasitosti zvuku, tedy i hlasitosti řeči, ale schopnost vnímat základní elementy řeči je zachována“.* (4 str. 9) Tomuto jedinci můžeme pomoci tím, že na něho budeme mluvit hlasitěji nebo z kratší vzdálenosti.

2) **Percepční vady:** vady vnitřního ucha a CNS

Je postiženo především slyšení vysokých tónů, člověk s touto poruchou rozeznává špatně určité hlásky, hlavně sykavky, a tím také špatně rozeznává obsah slov. *„Je u něho velký rozdíl mezi slyšením hlasité řeči a šepotu, který slyší hůře. Je to kvalitativní porucha slyšení- je postiženo slyšení prvků řeči, kterou pak postižený vnímá deformovaně. Často říká: „Já slyším, ale nerozumím“.“* (4 str. 9)

3) Smíšené vady

Jde o postižení kombinované, jedinec má vadu jak převodní tak percepční. Takový člověk špatně slyší a jen málo rozumí.

2.2.2 Sluchové vady podle stupně sluchového postižení

Hodnotí se podle ztráty na frekvencích, hodnota je vyjádřena v decibelech (dB).

1) **Normální sluch** - sluchová ztráta 0-25 dB

2) **Lehká nedoslýchavost** - sluchová ztráta 26-40 dB

Takto postižený jedinec nemá nápadné potíže při komunikaci. Mohou se vyskytnout problémy při vyslovování sykavek. Problémy dělá slyšení za nevhodných podmínek - řeč v hluku, špatná výslovnost, nemožnost vidět obličej... Vada se dá kompenzovat sluchadlem.

3) **Střední nedoslýchavost** - sluchová ztráta 41-55 dB

Problémy dělá komunikace na delší vzdálenost. Řeč bývá srozumitelná, často se vyskytuje špatná výslovnost. Vada se dá kompenzovat sluchadlem.

4) Středně těžká nedoslýchavost - sluchová ztráta 56-70 dB

Jedinec slyší hlasitou řeč do vzdálenosti 3 m, při ztížených akustických podmínkách nerozumí mluvené řeči na vzdálenost větší než 1 m. Za dobrých sluchových podmínek se dá vada kompenzovat sluchadlem.

5) Těžká nedoslýchavost - sluchová ztráta 71-90 dB

Nerozumí všem slovům mluvené řeči ani z blízka při hlasité konverzaci. *„Těžce nedoslýchavé děti spontánně kompenzují nedostatečné sluchové vnímání zrakem- spontánně se učí odezírat. Přitom si odezírání ani neuvědomují. Když se na ně mluví příliš hlasitě, říkají „Nekřičte na mne, já vás slyším“. Řeč je možno rozvíjet sluchovou cestou za využití sluchadel a zesilovacích zařízení“.* (1 str. 17)

6) Velmi těžká nedoslýchavost - sluchová ztráta více než 91 dB

U takto postižených jedinců se objevují jen zbytky sluchu. Jedinec vnímá jen velmi silné zvukové podněty. U dětí nestačí zbytky sluchu ke spontánnímu rozvoji řeči.

7) Neslyšící

Jedinec s vrozenou nebo získanou ztrátou sluchu ještě před ukončením vývoje řeči, přibližně do tří let věku. Vada se nedá kompenzovat sluchadly. Řeč se nerozvíjí spontánně, musí se rozvíjet uměle.

8) Ohluchlí

Ohluchlost je ztráta sluchu získaná později během života. Přihlíží se k tomu, zda ztráta sluchu nastala dříve, než se začala rozvíjet řeč, nebo během jejího vývoje, či po jeho ukončení. (4)

2.2.3 Sluchové vady podle doby vzniku**1) Vrozené**

Vrozené sluchové vady mohou být předávány dědičně nebo mohou být získané:

- a) Prenatálně - zejména při onemocněních matky v průběhu těhotenství (chřipka, spalničky...), RTG záření, konzumace alkoholických nápojů.
- b) Perinatálně - porodní žloutenka, nízká porodní váha (méně než 1,75kg), dlouhý porod.

2) Získané po narození během života

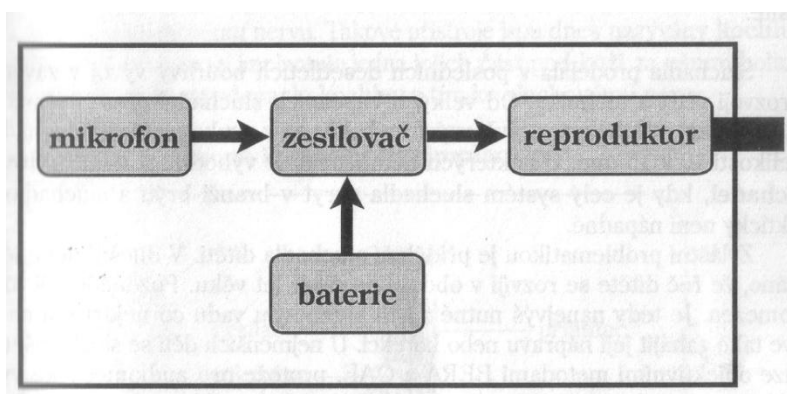
Zde se jedná hlavně o sluchové vady způsobené mechanickým poškozením - především úrazy hlavy, poškození mozku nebo po prodělání infekčních

onemocnění - zánět mozkových blan, spalničky, příušnice, zarděnky, meningitida, opakované záněty středního ucha. Příčinou může být také dlouhodobé působení hlasitých zvukových podnětů, či přirozený úbytek sluchu ve stáří.

2.3 Kompenzační pomůcky

2.3.1 Sluchadla

Sluchadla jsou nejčastěji používané kompenzační pomůcky. Jedná se o malé krabičky, které obsahují mikrofon (přijímá zvuky z okolního prostředí, musí být citlivý i pro tiché zvuky a šepot a odolný vůči silným zvukům - doprava), zesilovač (jeho úkolem je zesilovat a zeslabovat určité frekvence dle jednotlivé poruchy), miniaturní baterii, kterou je možné dobíjet z elektrické sítě a reproduktor (viz Obrázek 2). Zjednodušeně lze říci, že sluchadlo zesiluje zvuky, které jsou potom obvyklým způsobem převáděny ze zvukovodu přes střední ucho do vnitřního ucha a pak zpracovány. „*S rozvojem digitální techniky se digitální zpracování řečového signálu uplatňuje i u moderních sluchadel (např. přepínání na vhodné programy pro různá prostředí atd.)*“. (4 stránky 14, 15) Sluchadla nepomáhají jen lehce a středně nedoslýchavým jedincům, ale i lidem s těžkým postižením sluchu. „*Sluchově postižené děti dostávají prostřednictvím sluchadla informaci o zvukových stránkách řeči, o její melodii, rytmu a přízvuku. To, že mohou svou řeč kontrolovat sluchem a srovnávat se vzory řeči z okolí, přispívá k její kvalitě, což později umožňuje lepší zapojení dítěte do společnosti.*“ (4 str. 14) „*Pro nejmenší děti je stěžejní binaurální korekce sluchu (sluchadla na obě uši). Dále použití dostatečně silných a variabilních (dostatečně široký rozsah zesílení) sluchadel a jejich optimální nastavení.*“ (5 str. 52)

Obrázek 2 - Schéma sluchadla. (3 str. 27)

V současné době existuje několik typů sluchadel:

1) Kapesní sluchadla

Jsou největší ze všech dostupných typů sluchadel, a proto jsou také dnes nejméně používaná. Jedná se o krabičku o velikosti přibližně 7,5 x 4,5 x 1,5 cm, ve které je umístěn mikrofon, zesilovač a baterie. K této krabičce je připevněna tenká, ohebná šňůrka dlouhá asi 50 cm, na jejímž konci se nachází sluchátko, které je vloženo do ucha. Krabička se nosí buď v kapse, nebo je připevněna kamkoli na oblečení. *„Dnes se s těmito sluchadly setkáme u malých dětí, protože jsou při správném upevnění v látkové kapsičce na prsou nejvhodnější a jsou poměrně odolnější vůči dětské pohybové aktivitě.“* (4 str. 14)

2) Závěsná sluchadla

Sluchadlo ve formě závěsu je dnes nejvíce používané. Je poměrně malé, ve tvaru rohlíčku. Toto sluchadlo se umísťuje za ušní boltce a za horní část boltce se zavěsí. Sluchadlo obsahuje mikrofon, zesilovač, reproduktor a baterii. *„Ze sluchadla vede drobná trubička, na kterou se nasazuje vhodná ušní tvarovka (pro děti v různých barevných provedeních). Sluchadlo je svou velikostí méně nápadné a snadno se obsluhuje.“* (5 str. 53)

3) Brýlová sluchadla

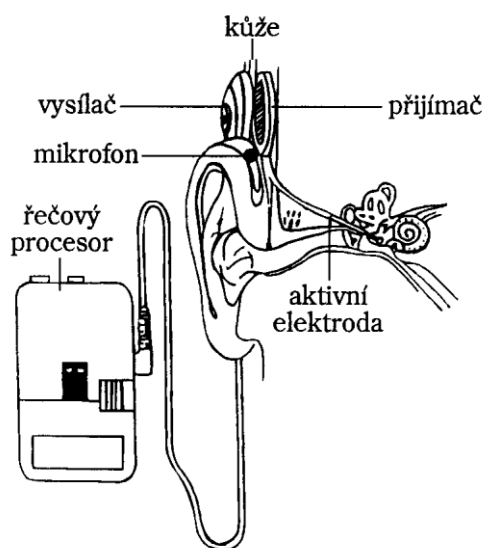
Tato sluchadla jsou určena především pro ty, kteří mají kromě sluchové vady i vadu zrakovou. V takovém případě může být sluchadlo zabudováno do obruby brýlí. Zvuk je pak veden do ucha hadičkou, která je zakončena ušní koncovkou.

4) Nitroušní sluchadla

Nitroušní sluchadla jsou nejmenším typem sluchadel a vkládají se přímo do ucha. Podle toho, kam se sluchadlo umísťuje, rozlišujeme tři typy: boltcové, zvukovodové a kanálové. Výhodou těchto sluchadel je pohybová volnost i při nošení sluchadla, jeho nenápadnost a kvalita poslechu. Na druhou stranu je však náročné ovládání a manipulace se sluchadlem (vkládání, vyjímání). (5) Vzhledem k tomu, že se s věkem mění i velikost zvukovodu, tak se tato sluchadla pro děti zatím nepoužívají.

2.3.2 Kochleární implantát

Kochleární implantát se používá u jedinců s těžkou sluchovou vadou, nejčastěji dětí, kterým obvyklá sluchadla nepomáhají vadu kompenzovat. Kochleární implantát dráždí sluchový nerv uvnitř hlemýždě (kochlei) ve vnitřním uchu tak, aby byl vyvolán požadovaný sluchový vjem. Kochleární implantát má dvě části - vnitřní a vnější. Vnější část obsahuje mikrofon, který je umístěný za uchem a zachycuje zvuky z okolí, které jsou vedeny do řečového procesoru. *„Řečový procesor má tvar ploché obdélníkové krabičky (velké asi jako krabička cigaret) a dítě ho nosí kdekoli na těle tak, aby ho nošení příliš neobtěžovalo (na pásku, v kapsičce na pásku, v „ledvince“ apod.).“* (4 str. 15) Zde jsou zpracovány zvuky zachycené mikrofonem a dále vedeny do vysílače, který zvuky vysílá do implantovaného přijímače. Vnitřní část kochleárního implantátu se skládá z přijímače, který je voperován do skalní kosti. Zde se zvuky dekódují a dále se vysílají jako elektrické signály elektrodám, které jsou zavedené do hlemýždě (viz Obrázek 3). *„Elektrod je u kochleárních implantátů, které se u nás zavádějí dětem, dvacet dva; vypadají jako tenký drátek a jsou za sebou prstencovitě uspořádány, takže každá elektroda dráždí jen určitou část zakončení sluchového nervu v kochlei.“* (4 str. 15)

Obrázek 3- Kochleární implantát. (3 str. 29)

2.3.3 Technické pomůcky

Pro sluchově postiženého jedince jsou důležité i různé pomůcky, které zlepšují kvalitu jejich každodenního života a poskytují jim co nejvíce podnětné prostředí. Tím se snižuje riziko podnětové deprivace. Mezi takové pomůcky patří například budík

se světelnou signalizací nebo vibrací, telefon pro psaní SMS zpráv, signalizace domovního zvonku, televize s teletextem, fax, počítač, notebooky, tablety aj. Pro rodiče je to pak hlídač pláče dítěte.

2.4 Možnosti komunikace sluchově postižených jedinců

Většina normálně slyšících lidí si myslí, že jedinci se sluchovým postižením komunikují pouze pomocí znakového jazyka. Toto mínění není zcela pravdivé, protože sluchově postižení lidé mohou k dorozumívání využívat různé komunikační formy uvedené v zákoně č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Komunikačními systémy neslyšících a hluchoslepých osob vycházejícími z českého jazyka jsou znakovaná čeština, prstová abeceda, vizualizace mluvené češtiny, písemný záznam mluvené řeči, Lormova abeceda, daktylografika, Braillovo písmo s využitím taktilní formy, taktilní odezírání a vibrační metoda Tadoma. (6)

2.4.1 Mluvená řeč

„I přes absenci sluchu jsou nedoslýchaví, osoby se zbytky sluchu i neslyšící schopni naučit se vyjadřovat ústní řečí a tato se stává nejpřirozenějším překlenutím komunikační bariéry sluchově postižených, a to i přes to, že má téměř u všech sluchově postižených některé nedostatky.“ (7 str. 138) Sluchově postižené dítě se může naučit mluvené řeči za pomoci sluchadel a dalších přístrojů stejně jako dítě slyšící. Sluchadlo mu umožňuje napodobovat řeč slyšenou ze svého okolí.

2.4.2 Čtení a psaní

Na čtení se u sluchově postižených jedinců klade veliký důraz, proto se se čtením začíná již v předškolním věku pomocí globální metody. Pozornost se upíná hlavně na čtení s porozuměním. *„Čtením se totiž může sluchově postižený dále vzdělávat, je-li pro něho jiná forma získávání informací (sluchem, odezíráním) obtížnější. Psát se dítě učí většinou až po nástupu do školy běžným způsobem.“* (4 str. 19)

2.4.3 Odezírání

Odezírání je schopnost vnímání mluvené řeči zrakem sledováním pohybů úst. Sluchově postižený jedinec si při odezírání pomáhá pozorováním výrazu tváře, mimiky, gestikulace, pohybů těla, výrazu očí atd. Odezírání je velmi náročné na pozornost. Při odezírání musíme sledovat polohu rtů, vzdálenost čelistí a částečně

si také všímáme pohybu a polohy jazyka. Pokud komunikujeme se sluchově postiženým jedincem, který odezírá, musíme splnit určité podmínky, aby naše komunikace byla co nejefektivnější. Z hlediska osoby, která odezírá, jsou to tzv. vnitřní podmínky pro odezírání. Tato osoba by měla mít dobrý zrak, aby mohla postřehnout i sebemenší pohyby úst či jazyka. Slovní zásoba odezírajícího by měla být na úrovni rozhovoru, neslyšící by měl znát i jeho téma. Mezi vnější podmínky pro odezírání patří dobré osvětlení místnosti, odezírající by neměl být oslňován. Mluvicí osoba by neměla stát ve stínu, ústa by měla být dobře viditelná. Vzdálenost mezi mluvícím a odezírajícím by neměla být větší než 2-3 metry. Mluvicí osoba by měla zřetelně artikulovat, mluvit přirozeným tempem a dynamikou. Pokud neslyšící nerozumí, v žádném případě na něj nekřičíme, protože při změně hlasitosti se mění i postavení úst. Raději se větu nebo slovo snažíme vysvětlit, a využíváme jednoduchá slova - běžná v populaci a jednoduché věty. V žádném případě neslabikujeme. Mluvicí osoba by také neměla používat cizí slova, slovní zásobu volíme dle věku a zkušeností odezírajícího. Při mluvení na neslyšícího se snažíme nesmát, nedáváme si ruku před obličej, nežvýkáme, ani nemluvíme ve spěchu nebo rozčilení. Odezírání také ztěžuje, pokud má mluvící osoba knír nebo plnovous. Při komunikaci také eliminujeme co nejvíce rušivých zvuků - hluk z ulice, hraní rádia, televize, křik ve třídě, aby odezírající mohl co nejvíce využít zbytky svého sluchu.

2.4.4 Prstové abecedy

Prstová abeceda, neboli daktylní abeceda či daktylotika je systém uměle vytvořených znaků, které se znázorňují různým postavením prstů a dlaně jedné nebo obou rukou. Pomocí prstové abecedy vyjadřujeme jednotlivá písmena abecedy, kdy je každé písmeno vytvořeno pomocí jiného postavení prstů. Prstovou abecedu můžeme používat současně s mluvenou řečí pro lepší pochopení stavby slova. Prstové abecedy existují jednoruční, dvouruční a smíšené. „V pedagogické praxi, zejména u mladších dětí v období tvoření a fixace řeči se užívá jednoruční forma. Je méně „čitelná“, ale v praxi pružnější.“ (7 str. 142) Při používání prstové abecedy dodržujeme několik zásad - dlaň ruky by měla být směrem k neslyšícímu, loket by měl směřovat dolů, dlaň by měla být v úrovni ramen. Ruku nedáváme před obličej, aby bylo možné zároveň odezírat.

2.4.5 Znakový jazyk

Znakový jazyk je souhrn výrazových prostředků a dorozumívacích způsobů vyjadřovaných pohybově a vnímaných převážně zrakově. V současné době je znakový jazyk většinou chápán jako „*systém znaků a jazykových jednotek a jejich kombinací.*“ (4 str. 24) Existují dva základní typy znakového jazyka - vlastní znakový jazyk neslyšících a znakovaný jazyk. Vlastní znakový jazyk neslyšících neužívá gramatiku mluveného jazyka, podstatná jména se neskloňují, slovesa se nečasují. „*Sdělení je stručné, např. byl jsem ve škole: „já“ „byl“ „škola“ (vyjádřeno ve znacích).*“ (4 str. 24) Při komunikaci znakovým jazykem současně používáme mluvenou řeč a prstovou abecedu, kterou používáme pro slova, která nemají svůj vlastní znak- např. vlastní jména, názvy, cizí slova. „*Vlastní znaková zásoba se rozvíjí „cestou zdola“ (nové znaky vznikají v neformálních skupinách neslyšících uživatelů tohoto jazyka na základě komunikačních potřeb).*“ (7 str. 144) Znakovaný jazyk se od vlastního znakového jazyka liší tím, že užívá gramatický systém mluvené řeči příslušného jazyka. Jde o přesné přeložení mluveného jazyka, znakovaný jazyk je mezistupněm mezi znakovým jazykem a mluveným jazykem. „*Pro rozvoj znakovaného jazyka je charakteristické vytváření nových znaků „cestou shora“ (na základě dohod formálních skupin).*“ (7 str. 144) U nás se jedná o znakovanou češtinu. Znakovaná čeština využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. „*Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány jednotlivé znaky, převzaté z českého znakového jazyka.*“ (6)

2.4.6 Lormova abeceda

„*Lormova abeceda je dotyková dlaňová abeceda, při které se jednotlivá písmena vyznačují pomocí ustálených pohybů a dotyků prováděných na dlani a prstech ruky příjemce sdělení.*“ (6)

2.4.7 Daktylografika

„*Daktylografika je vpisování velkých tiskacích písmen zpravidla do dlaně ruky příjemce sdělení.*“ (6)

2.4.8 Braillovo písmo s využitím taktilní formy

„*Braillovo písmo s využitím taktilní formy umožňuje zobrazovat písmena abecedy ustálenými dotyky na dvou prstech jedné ruky nebo více prstech obou rukou příjemce sdělení s využitím kódového systému Braillova písma.*“ (6)

2.4.9 Totální komunikace

Jedná se o použití všech dostupných prostředků pro komunikaci. Při totální komunikaci kombinujeme mluvenou řeč se znakovým jazykem, psaným projevem, prstovou abecedou, odezíráním, gestikulací, výtvarným projevem atd.

2.4.10 Bilingvní komunikace

Bilingvní komunikace je kombinace běžného a znakového jazyka. Jde o současné užívání mluveného jazyka, čtení, psaní, odezírání a znakového jazyka.

3 Integrace

Pojem integrace je nejčastěji chápán jako „*nenásilné a přirozené začleňování (vrůstání) jedince se zdravotním postižením do společnosti.*“ (5 str. 55) Integrace bývá také definována jako „*oboustranný psychosociální proces sblížení minority znevýhodněných a majority intaktních. V tomto interaktivním procesu se obě strany mění a roste jejich pospolitost a sounáležitost.*“ (8 str. 21) Pod pojmem integrace také rozumíme „*potřebné zapojení postiženého jedince do společnosti při plném respektování jeho práva na individuální a soukromý život.*“ (1 str. 133) Pedagogický slovník vysvětluje integrované vzdělávání jako „*přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol. Cílem je poskytnout i žákům s těžkými a trvalými zdravotními postiženími společnou zkušenost s jejich zdravými vrstevníky, a přitom respektovat jejich potřeby.*“ (9 str. 107)

„*Speciální pedagogika chápe jako objekt svého záměrného působení jedince s různým druhem a stupněm postižení. Snahou všech speciálně pedagogických disciplín (somatopedie, psychopedie, logopedie, surdopedie, oftalmopedie, etopedie a specifické poruchy učení) je integrace postižených do adekvátní reality. Z hlediska vlivu důsledků integrace na integrujícího se jedince, skupinu, či komunitu lze chápat tento fenomén ve dvojím slova smyslu, a to jako:*

- *Proces začleňování jedince, skupiny, komunity do integrální society*
- *Stav začlenění jedince, skupiny, komunity do integrální society“ (7 str. 14)*

Proces začlenění integrujícího se objektu do společnosti lze označit za pozitivní integraci v případě, že je přínosem pro integrující se objekt (jedince, skupinu, komunitu). Právě pozitivní integrace je cílem speciální pedagogiky, sociální pedagogiky, sociální práce a dalších prosociálně orientovaných disciplín. (7)

„*Handicapovaný člověk se do lidského společenství potřebuje integrovat v řadě oblastí, které odpovídají pestrosti života v naší populaci. Patří sem školská integrace (např. individuální zařazování dětí s handicapem do běžných tříd nebo zřizování speciálních tříd v běžných školách), pracovní integrace (zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností, projekty podporovaného zaměstnávání znevýhodněných osob apod.), společenská (komunitní) integrace (bezbariérové bydlení a společenské prostředí,*

sociální pomoc a podpora samostatného a nezávislého způsobu života osob s handicapem, jejich enkulturace atd.)“. (10 str. 31)

3.1 Školská integrace v mateřské škole

Hlavním úkolem předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu, zajišťovat pro dítě dostatek podnětů pro jeho aktivní rozvoj a obohacovat jeho denní program. Předškolní vzdělávání by mělo dítěti usnadňovat jeho další vzdělávání, podporovat jeho tělesný rozvoj, pomáhat chápat okolní svět a motivovat jej k dalšímu poznávání. Dále také učit dítě žít ve společnosti druhých lidí a přibližovat mu normy a hodnoty uznávané společností. V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) se uvádí, že *„rámcové cíle a záměry předškolního vzdělávání jsou pro vzdělávání všech dětí společné. Při vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je třeba jejich naplňování přizpůsobovat tak, aby maximálně vyhovělo dětem, jejich potřebám a možnostem. Snahou pedagogů by - stejně jako ve vzdělávání dětí, které speciální vzdělávací potřeby nemají - mělo být vytvoření optimálních podmínek k rozvoji osobnosti každého dítěte, k učení i ke komunikaci s ostatními a pomoci mu, aby dosáhlo co největší samostatnosti“.* (11 str. 33) Dále je třeba, aby pedagog bral v úvahu další podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou stanoveny zákony a vyhláškami, podmínky, které ovlivňují kvalitu poskytovaného vzdělávání - ty vyplývají z přirozených vývojových potřeb dětí předškolního věku a jsou uvedeny v RVP PV, a podmínky, které jsou dány speciálními potřebami dětí. (11)

3.1.1 Podmínky pro úspěšnou integraci dítěte v mateřské škole

Vhodnost zařazení sluchově postiženého dítěte do mateřské školy posuzují pracovníci speciálně pedagogického centra. Jedná se o logopeda, psychologa a případně sociální pracovníci. V některých případech je možná konzultace s dalšími odborníky, např. foniatrem. Hlavní slovo při zařazení sluchově postižených dětí do té či oné školy mají rodiče.

Na úspěšné integraci se podílí dítě, rodina, učitelka v mateřské škole a pracovníci speciálně pedagogického centra.

Dítě

Stav sluchu postiženého dítěte není důležitým faktorem pro zařazení do běžné mateřské školy, ale platí zde, že čím je sluchová vada těžší, tím složitější je také integrace. Důležitý je věk, ve kterém bylo dítěti přiděleno sluchadlo. Sluchadlo by mělo být dítěti přiděleno co nejdříve po zjištění sluchové vady, protože si pak na sluchadlo lépe zvyká, dítěti nedělá problém nosit ho celodenně a svou vadu si často ani neuvědomuje. Mezi další faktory patří sociální zralost a samostatnost. Dítě by mělo být samostatné v sebeobsluze a mít základní sociální návyky a dovednosti. Mělo by být schopné se podřídit autoritě, stejně tak jako být schopné spolupracovat. Dítě by mělo být v mezích normy jak po stránce intelektuální tak i komunikativní, mělo by se snažit domluvit s ostatními.

Rodina

Jelikož o zařazení dětí do určité školy rozhodují rodiče, měli by být na vstup dítěte do mateřské školy adekvátně připraveni a měli by být přesvědčeni o výhodách zařazení dítěte do běžné mateřské školy. Rodiče by měli být ochotni spolupracovat nejen s logopedem a odborníky, ale také s mateřskou školou. Dále zajišťují dítěti správný řečový vzor a vzor sociálního chování. Mohou také dítě motivovat k samostatnosti a překonání obtížných situací. Rodiče mají také důležitou roli při zajištění správného sluchadla, jeho nošení dítětem, případně výměny za nový, vhodnější typ.

Škola

Zde se jedná hlavně o učitelku v mateřské škole. Učitelka v mateřské škole by měla být dostatečně informovaná o konkrétní sluchové vadě dítěte a měla by být ochotná mít takové dítě ve své třídě. Měla by být vnitřně motivovaná k práci se sluchově postiženým dítětem, snažit se mu pomoci. *„Měla by být komunikativní, se schopností reagovat na podněty dítěte a zachovávat k dětem individuální přístup.“* (4 str. 39) Řeč učitelky by měla být zřetelná s přirozeným tempem a hlasitostí. Jednání učitelky by mělo být jednoznačné, snadno čitelné. Měla by být ochotna spolupracovat jak s rodinou, tak i s odborníky. Dalším úkolem učitelky je zapojení sluchově postiženého dítěte mezi své vrstevníky, aby ho co nejlépe přijali mezi sebe. Úkolem mateřské školy je poskytovat dítěti nové řečové podněty, umožnit získávání nových zkušeností. Třída v mateřské škole by měla mít dobré osvětlení a vhodné akustické podmínky. *„Při*

práci ve skupině, ale i při individuální hře jsou pro dítě se sluchovým postižením vhodná (s přihlédnutím k věku dítěte) různá dětská leporela, obrázkové knihy, krátké kreslené příběhy, skládky, doplňovačky, stavebnice, lota, pexesa, kvarteta, obrázkové kartotéky, hudební nástroje vhodné pro děti atd., čili vše, co rozvíjí myšlení, slovní zásobu, samostatné vyjadřování dítěte, vnímání rytmu, vnímání zrakové, paměť a motoriku, zejména jemnou.“ (4 str. 17)

V RVP PV se uvádí, že podmínky pro vzdělávání sluchově postiženého dítěte jsou plně vyhovující, jestliže:

- *„je zajištěno osvojení specifických dovedností v úrovni odpovídající individuálním potřebám a možnostem dítěte*
- *je dodržována sluchová hygiena*
- *jsou zajištěny a využívány vhodné kompenzační (technické a didaktické) pomůcky*
- *vzdělávání dítěte probíhá ve vhodném komunikačním systému“ (11 str. 34)*

„Situace, kdy dítě navštěvuje běžnou mateřskou školu, je optimální, neboť soužití v kolektivu slyšících dětí je nejlepší a nejvhodnější přípravou pro budoucí integraci v základní škole i ve společnosti.“ (12 str. 5)

Speciálně pedagogická centra

Hlavním úkolem speciálně pedagogických center je poskytovat dětem a mladistvým se sluchovým postižením co nejširší odbornou péči. V centru pracuje tým pracovníků: logoped, psycholog a popř. sociální pracovníce. Speciálně pedagogická péče je zaměřena nejen na dítě, ale i na celou rodinu, péče logopedická především na dítě a rozvoj jeho komunikativních dovedností, spojených zejména s reedukací sluchu, a rozvíjením schopnosti odezírání. Logoped spolu se svými spolupracovníky posuzuje, zda je vhodná integrace do běžné mateřské školy či nikoliv. Logoped také pomáhá navázat kontakt mezi dítětem, rodinou a učitelkou v mateřské škole. Také pomáhá učitelce s péčí o sluchově postižené dítě.

3.1.2 Formy integrace

- **Individuální integrace** - při individuální integraci je postižené dítě integrováno do běžné třídy mateřské školy, která není primárně určena pro

děti se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo do třídy speciální školy, která je určena pro vzdělávání dětí s jiným druhem postižení

- **Skupinová integrace** - Při skupinové integraci jsou postižené děti zařazeny do speciálních tříd v běžných mateřských školách, nebo ve speciálních školách určených pro děti s jiným druhem zdravotního postižení. Tyto třídy mívají nízký počet žáků různého věkového složení a jsou určeny pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

3.1.3 Individuální vzdělávací plán

Ve vyhlášce 73 ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných se uvádí, že v případě potřeby se stanoví individuální vzdělávací plán, především pro individuálně integrované dítě. Individuální vzdělávací plán je vypracován na základě školního vzdělávacího programu, závěru speciálně pedagogického vyšetření, popř. doporučení dětského lékaře či jiného odborníka a vyjádření zákonného zástupce dítěte. Za jeho zpracování odpovídá ředitel školy.

Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace dítěte a obsahuje: údaje o průběhu a obsahu individuální speciálně pedagogické péče, údaje o cíli vzdělávání dítěte, časové rozvržení učiva, seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek a didaktických materiálů, jmenovité určení pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat, návrh případného snížení počtu dětí ve třídě kde se dítě vzdělává a závěry speciálně pedagogických či psychologických vyšetření.

Individuální vzdělávací plán bývá vypracován již před nástupem dítěte do školy, nejpozději 1 měsíc po nástupu do školy či zjištění speciálních vzdělávacích potřeb. Může však být upravován a doplňován dle potřeb v průběhu celého školního roku. Dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu sleduje školské poradenské zařízení, které dvakrát ročně provádí vyhodnocení a v případě nedodržování stanovených opatření informuje ředitele školy. (13)

3.1.4 Role asistenta

Asistent pedagoga

Ve třídě, kde se vzdělává žák se speciálními vzdělávacími potřebami, může ředitel zřídit funkci asistenta pedagoga.

Hlavní náplní práce asistenta pedagoga je pomoc dětem při adaptaci na školní prostředí. Dále pomoc pedagogickým pracovníkům dané školy při výchově a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, pomoc při komunikaci s ostatními dětmi ve třídě a při spolupráci se zákonnými zástupci dětí a komunitou, ze které dítě pochází.

„Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga obsahuje název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout, a náplň práce asistenta pedagoga“. (13)

Osobní asistent

Se souhlasem ředitele školy a zákonného zástupce žáka může ve třídách, ve kterých se vzdělává žák se zdravotním postižením, působit osobní asistent, který není zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy.

Dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách je osobní asistence „*terénní služba, poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje. Osobní asistent pomáhá při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní tělo, při osobní hygieně, zajištění stravy, zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkovává kontakt se společenským prostředím a pomáhá při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí“.* (14)

3.1.5 Pozitiva a negativa integrace

Integrace sluchově postižených dětí do mateřských škol s sebou přináší i svá pozitiva a negativa.

Mezi pozitiva lze zařadit:

- Možnost navštěvovat mateřskou školu v místě svého bydliště - rodiče nemusí každý den dojíždět se svým dítětem do vzdálené speciální školy.
- Dítě si najde své kamarády mezi slyšícími dětmi, bude se s nimi snažit komunikovat, rozvíjet své řečové schopnosti.
- *„Dítě se bude identifikovat se skupinou slyšících dětí, což může znamenat, že v budoucnu si bude pravděpodobně vybírat životního druha spíše mezi slyšícími než sluchově postiženými vrstevníky.“ (15)*
- Integrované děti v běžných školách se snáze vyrovnávají s běžnými problémy, učí se řešit každodenní problémy.
- Obohacení spolužáků a ostatních dětí - učí se žít s jedincem s postižením.

Mezi negativa můžeme zařadit:

- Učitelka v mateřské škole si nemusí plně uvědomovat, že dítě se sluchovým postižením vyžaduje speciální přístup.
- Dítě se může v běžné třídě cítit izolované a nešťastné.
- V běžné třídě mateřské školy nemusí být dobrá prostorová akustika, bývá zde zvýšená hladina hluku z důvodu vysokého počtu dětí ve třídě, což může sluchově postiženému jedinci způsobovat problémy, aby co nejvíce využívalo zachované zbytky sluchu.
- Nedostatečné naplnění všech podmínek pro úspěšnou integraci.

4 Empirický výzkum

4.1 Cíle práce a hypotéza

Cíle empirického výzkumu:

Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda je možná integrace dětí se sluchovým postižením do mateřských škol v Plzeňském kraji.

Dalším cílem bylo zjistit počet integrovaných dětí se sluchovým postižením v těchto mateřských školách.

Na základě stanovených cílů lze formulovat následující hypotézy:

- Většina mateřských škol v Plzeňském kraji bude umožňovat integraci sluchově postižených dětí.
- Vzhledem k tomu, že se v Plzni-Doubravce nachází základní a mateřská škola pro sluchově postižené děti, si myslím, že mateřské školy v Plzni a jejím okolí nebudou umožňovat integraci sluchově postižených dětí v takové míře jako vzdálenější mateřské školy.
- Mateřské školy na vesnicích budou mít méně zkušeností s integrací dítěte s jakýmkoliv druhem zdravotního postižení než mateřské školy ve městech, proto budou integraci sluchově postižených dětí umožňovat více městské mateřské školy.
- Počet integrovaných dětí se sluchovým postižením bude nízký, protože si myslím, že se rodiče budou snažit, aby jejich dítě navštěvovalo mateřskou školu pro sluchově postižené, která se nachází v Plzni-Doubravce.

4.2 Metodologie, průběh a výsledky výzkumného šetření

K získání potřebných informací jsem zvolila metodu dotazování. Dotazování má dvě základní formy: dotazník a interview. Dotazník je metoda, která „shromáždování dat zakládá na dotazování osob; charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů“. (16 str. 86) Dotazník lze také charakterizovat jako „způsob písemného kladení otázek a odpovědí“. (17 str. 163) Jedná se o předem připravené a formulované otázky, na které respondent (dotazovaná osoba) odpovídá písemnou formou. Naopak interview je založeno na verbální komunikaci. Vzhledem k velkému počtu

dotazovaných osob, byla pro tento výzkum vhodnější forma dotazníku. V dotazníku existují dva základní typy otázek - otevřené a uzavřené. Otevřené (nestrukturované) otázky nenavrhují respondentovi žádné odpovědi. Respondent sám volí délku odpovědi i informace, které zde uvede. Uzavřené (strukturované) otázky nabízejí respondentovi několik předem připravených možných variant odpovědí, ze kterých si vybírá.

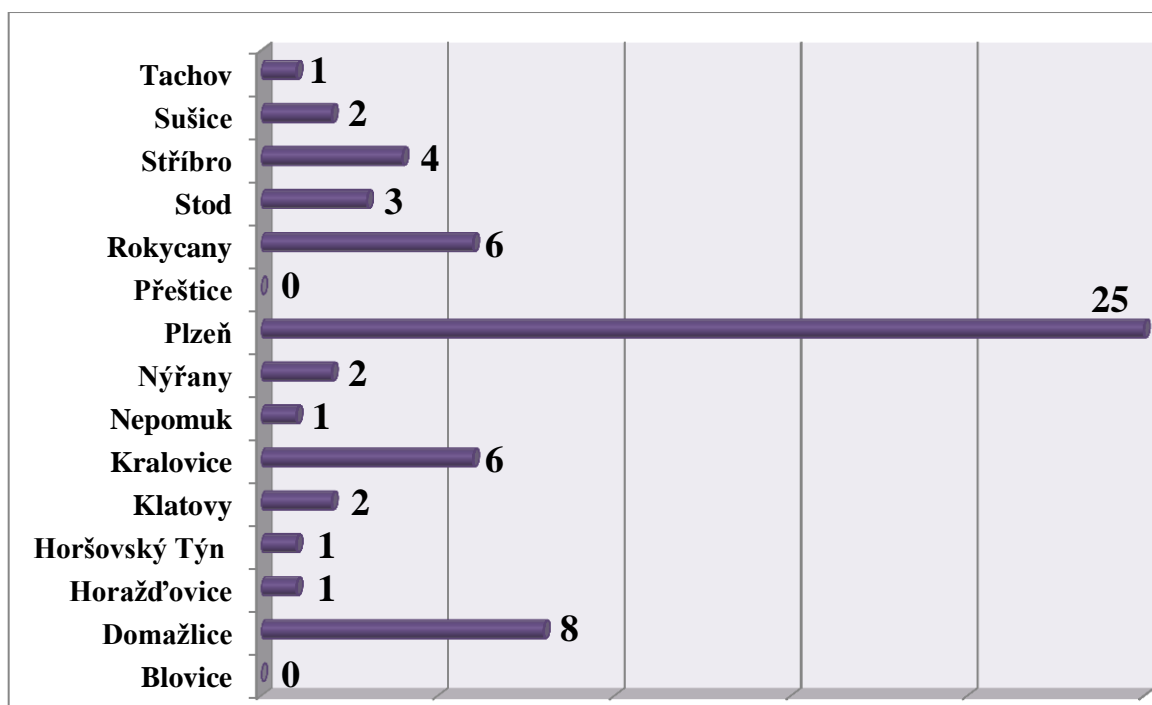
Dotazník však má také své výhody i nevýhody. Mezi nevýhody patří to, že respondenti nemusí vždy odpovídat pravdivě. *„Pokud dotazníky rozesíláme poštou, musíme počítat s poměrně malou návratností, zvláště u dotazníků anonymních. Údaje o průměrné návratnosti se v literatuře rozcházejí, ale jsou zhruba v intervalu od 30 % do 60 %. Další stinnou stránkou dotazníků rozesílaných poštou je skutečnost, že vzorek respondentů, kteří dotazník vyplnili a vrátili, nemusí být nutně reprezentativní. Výzkumy totiž ukazují, že vrácení dotazníků není jen věcí náhody, nýbrž že se na něm podílejí různé další vlivy. Bylo např. prokázáno, že dotazníky vracejí spíše lidé s vyšším vzděláním, lidé s větší odpovědností a kladným postojem ke zkoumané problematice“.* (17 stránky 174, 175) Jelikož je dotazování založeno na vztahu mezi dotazovatelem a dotazovaným, je dobré k samotnému dotazníku připojit krátké vysvětlení, které dotazovaného informuje o cílech dotazníku. Na druhou stranu je velkou výhodou dotazníku to, že umožňuje poměrně rychle získat data od velkého počtu respondentů.

Na základě stanovených cílů jsem vytvořila dotazník, který byl určen pro ředitele mateřských škol v Plzeňském kraji. Aby mohl být empirický výzkum započat, bylo nutné vytvořit si seznam respondentů. Seznam mateřských škol v Plzeňském kraji s kontaktem na jejich ředitele jsem získala na Krajském úřadě Plzeňského kraje. V současné době se v Plzeňském kraji nachází 265 mateřských škol. Z toho je 254 mateřských škol zřizovaných obcemi, 5 soukromých mateřských škol, 5 mateřských škol zřizovaných krajem a 1 mateřská škola zřizovaná církví.

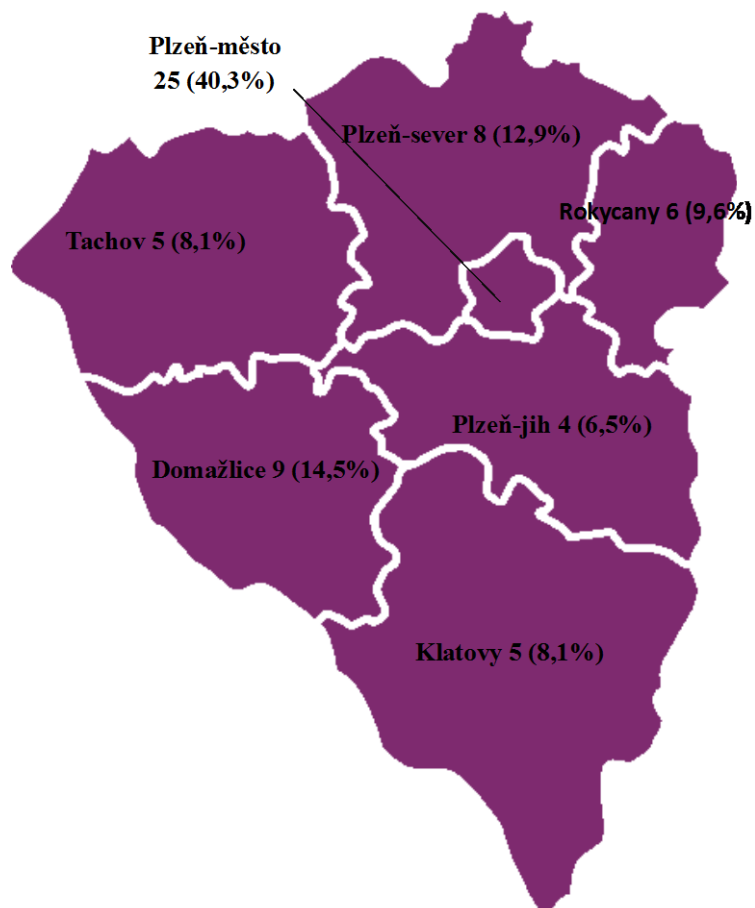
Výzkum probíhal v prosinci 2012 a v lednu 2013. Vzhledem k velkému počtu respondentů jsem dotazníky rozesílala pomocí e-mailu. Z časových důvodů by ani nebylo možné všechny mateřské školy obejít osobně. Jelikož se v seznamu mateřských škol, získaném na Krajském úřadě Plzeňského kraje, vyskytovaly chyby v kontaktních e-mailových adresách, bylo nejdříve potřeba tyto adresy opravit. Většinou se jednalo o drobné překlepy, kdy se v e-mailových adresách nacházelo „cz“

místo „.com“ a naopak, nebo místo „@“ bylo napsané „v“ apod. Správné adresy jsem našla na internetových stránkách příslušné mateřské školy. Po rozeslání všech dotazníků byla návratnost téměř nulová. Z 265 odeslaných dotazníků se mi jich po 14 dnech od odeslání vrátilo pouhých 8, což jsou přibližně 3 % z celkového počtu. Rozhodla jsem se tedy dotazníky rozeslat znovu a část mateřských škol v Plzni obejít osobně. Takto se mi podařilo získat dalších 54 dotazníků, dohromady tedy 62. Z celkového počtu 265 rozeslaných dotazníků je návratnost přibližně 24 %. Respondenti odpovídali celkem na 12 otázek, z toho byly 4 otevřené a 8 uzavřených. 4 otázky se týkaly sluchově postiženého dítěte, takže je vyplňovali jen ředitelé a ředitelky, kteří ve své mateřské škole mají integrované dítě se sluchovým postižením. (viz Příloha – Dotazník)

Otázka č. 1: Název Vaší mateřské školy:

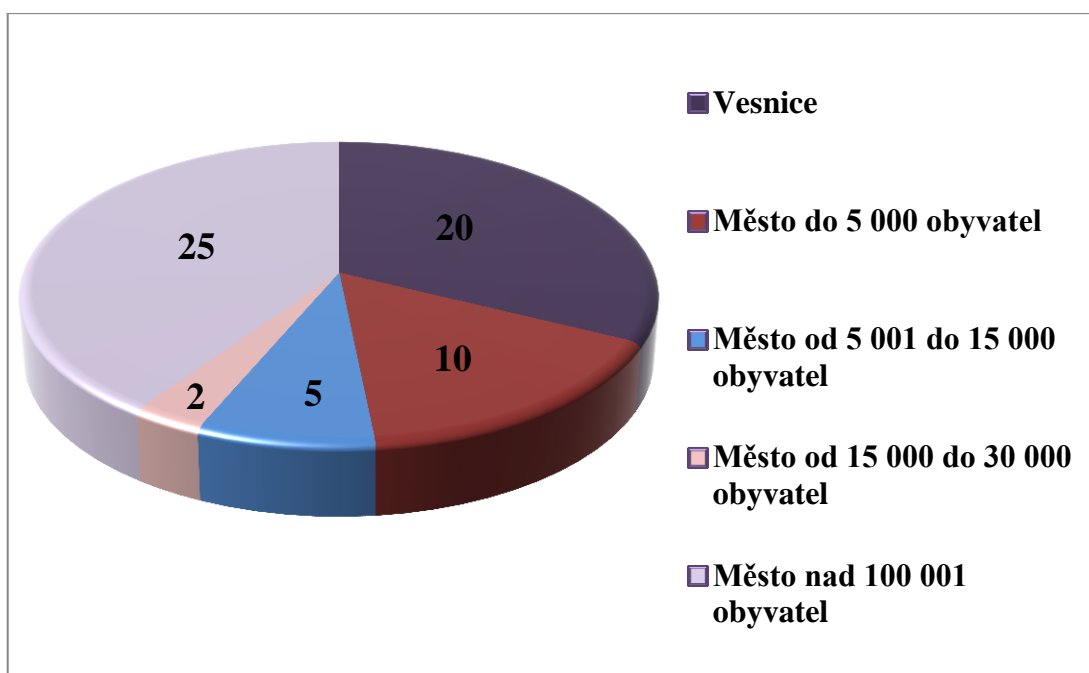

Obrázek 4 - Počet zúčastněných MŠ dle správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

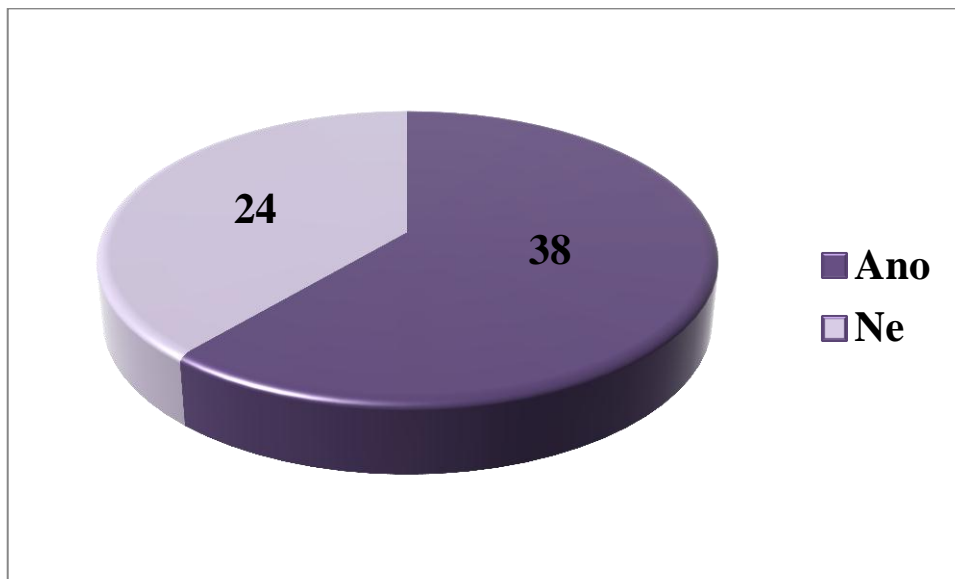
Obrázek 5 - Počet zúčastněných MŠ podle okresů.

Vyhodnocení: Dotazník vyplnilo celkem 62 mateřských škol. Nejvíce z nich se nachází ve správním obvodu města Plzně a Domažlice (viz Obrázek 4, str. 22). 25 mateřských škol se nachází v okrese Plzeň-město, 9 v okrese Domažlice, 8 mateřských škol v okrese Plzeň-sever, 6 v okrese Rokycany, 5 mateřských škol v okrese Klatovy a Tachov a 4 mateřské školy se nachází v okrese Plzeň-jih (viz Obrázek 5). 59 ze všech zúčastněných mateřských škol je zřizovaných obcemi, 2 mateřské školy jsou soukromé a 1 mateřská škola je zřizovaná církví.

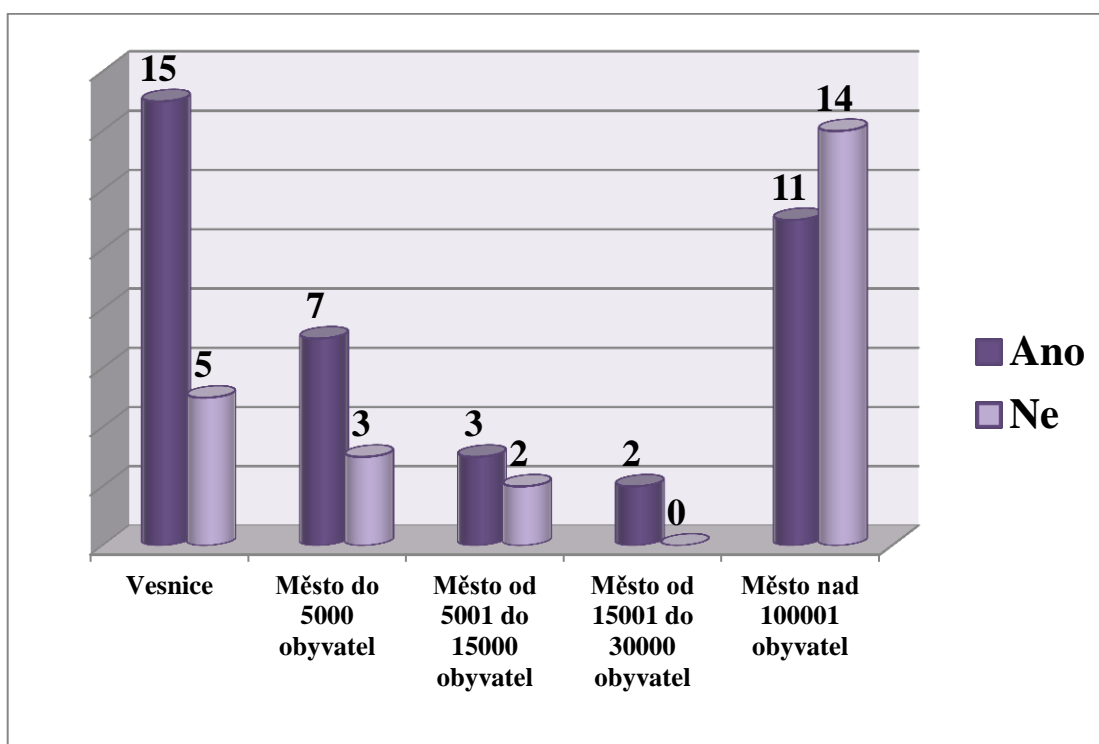
Otázka č. 2: Vaše mateřská škola se nachází v:**Obrázek 6 - Počet MŠ podle velikosti měst.**

Vyhodnocení: 20 (32,2 %) z dotazovaných mateřských škol se nachází na vesnici, 10 (16,1 %) mateřských škol v malém městě do 5 000 obyvatel, 5 (8,1 %) ve městě od 5001 do 15 000 obyvatel, 2 mateřské školy (3,2 %) se nachází ve větším městě od 15 001 do 30 000 obyvatel a 25 mateřských škol (40,3 %) se nachází ve velkém městě nad 100 001 obyvatel (viz Obrázek 6).

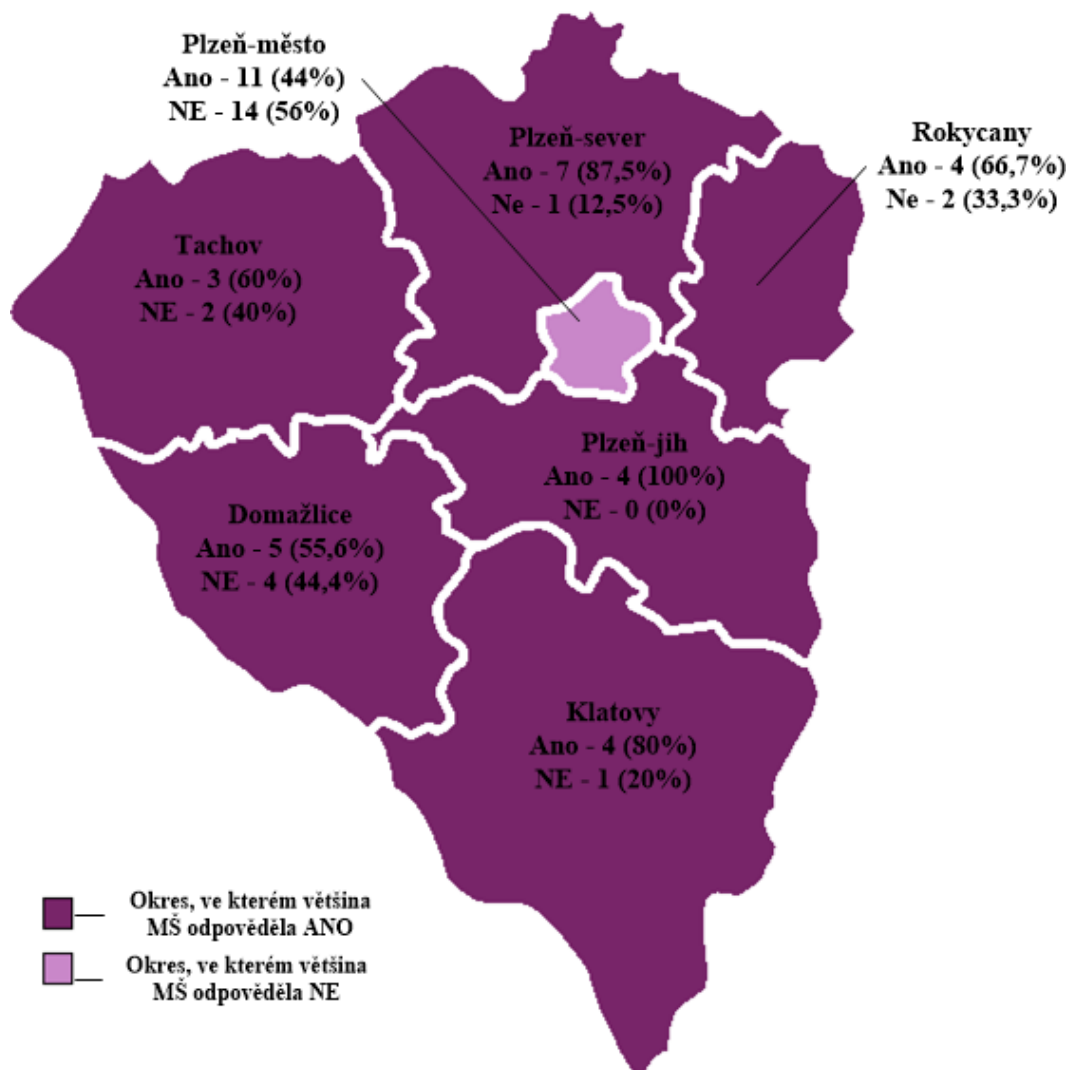
Otázka č. 3: Umožňuje Vaše mateřská škola integraci dítěte se sluchovým postižením?

Obrázek 7 - Počet MŠ, které umožňují/neumožňují integraci sluchově postižených dětí.

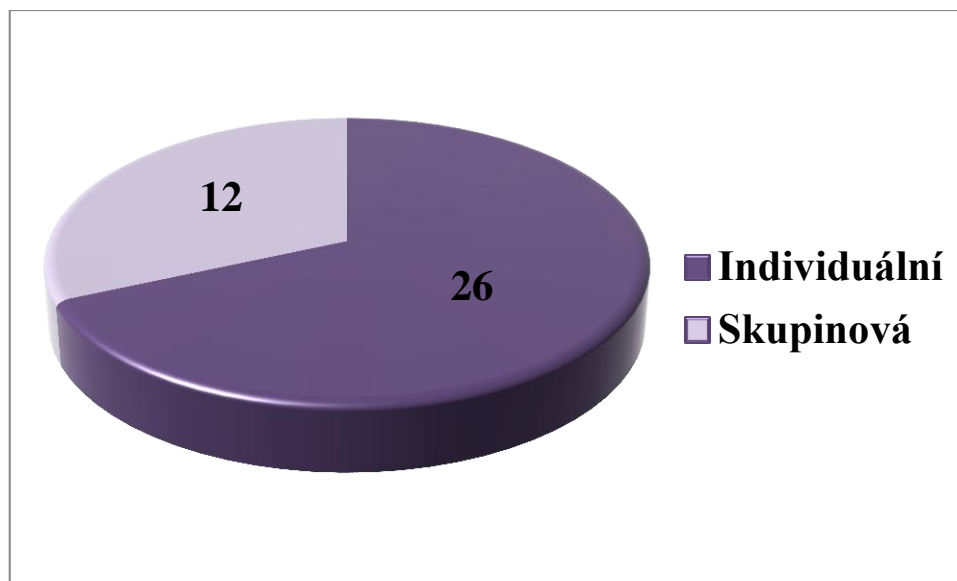

Obrázek 8 - Počet MŠ, které umožňují/neumožňují integraci sluchově postižených dětí, dle velikosti měst.

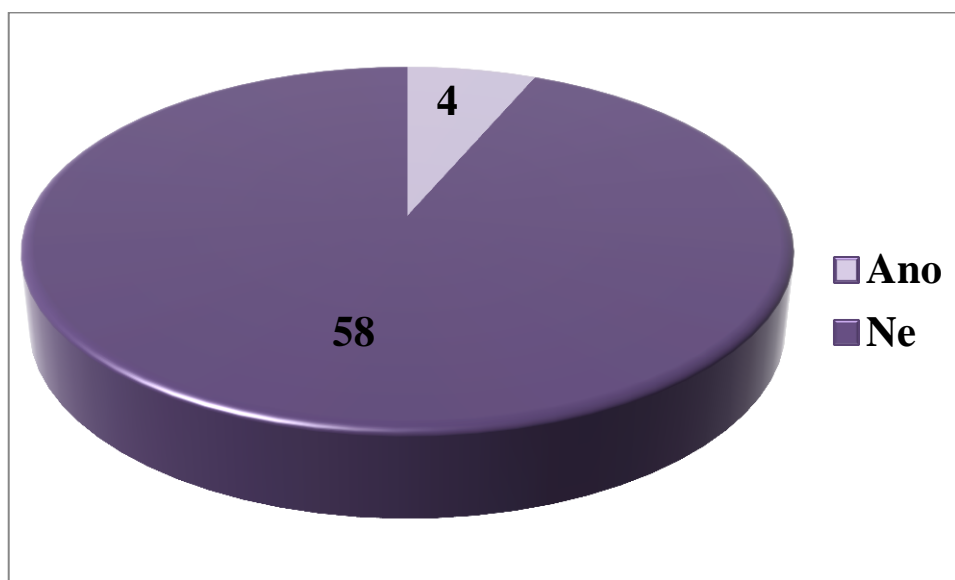
Obrázek 9 - Počet MŠ, které umožňují/neumožňují integraci sluchově postižených dětí, dle okresů.

Vyhodnocení: Většina dotazovaných mateřských škol integraci sluchově postižených dětí umožňuje. ANO odpovědělo 38 respondentů (61,3 %), 24 respondentů odpovědělo NE (38,7 %) (viz Obrázek 7, str. 25). Z hlediska velikosti měst, ve kterých se mateřské školy nachází, umožňuje integraci většina mateřských škol na vesnicích, malých i větších městech. Pouze ve velkých městech (nad 100 001 obyvatel) většina mateřských škol integraci sluchově postižených dětí neumožňuje (viz Obrázek 8, str. 25). Integraci umožňuje také většina mateřských škol z okresu Domažlice, Klatovy, Plzeň-jih, Rokycany, Tachov a Plzeň-sever. Pouze v okrese Plzeň-město většina mateřských škol integraci sluchově postižených dětí neumožňuje (viz Obrázek 9).

Otázka č. 4: Jakou formu integrace nabízíte?

Obrázek 10 - Počet MŠ dle formy nabízené integrace.

Vyhodnocení: Otázka č. 4 byla určena pouze pro ty, kteří na otázku č. 3 odpověděli ANO. Integraci umožňuje 38 mateřských škol. 26 z nich (68,4 %) nabízí formu integrace individuální, 12 mateřských škol (31,6 %) formu skupinovou (viz Obrázek 10).

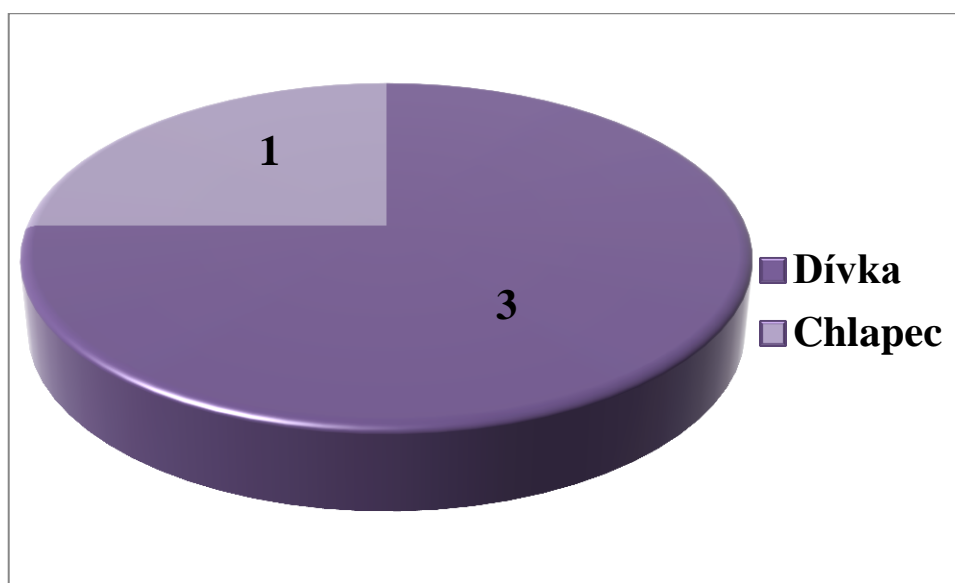
Otázka č. 5: Máte v současné době integrované dítě se sluchovým postižením?

Obrázek 11 - Počet MŠ, které mají/nemají integrované dítě se sluchovým postižením.

Vyhodnocení: V současné době nemá integrované dítě se sluchovým postižením 58 mateřských škol (93,5 %), 4 mateřské školy ano (6,5 %) (viz Obrázek 11, str.27). 2 z těchto mateřských škol se nachází v okrese Plzeň-město, 1 v okrese Klatovy a 1 v okrese Domažlice.

Otázky č. 6, 7, 8 a 9 se vztahovaly k integrovanému dítěti, vyplňovali je tedy jen ti, kteří na otázku č. 5 odpověděli ANO.

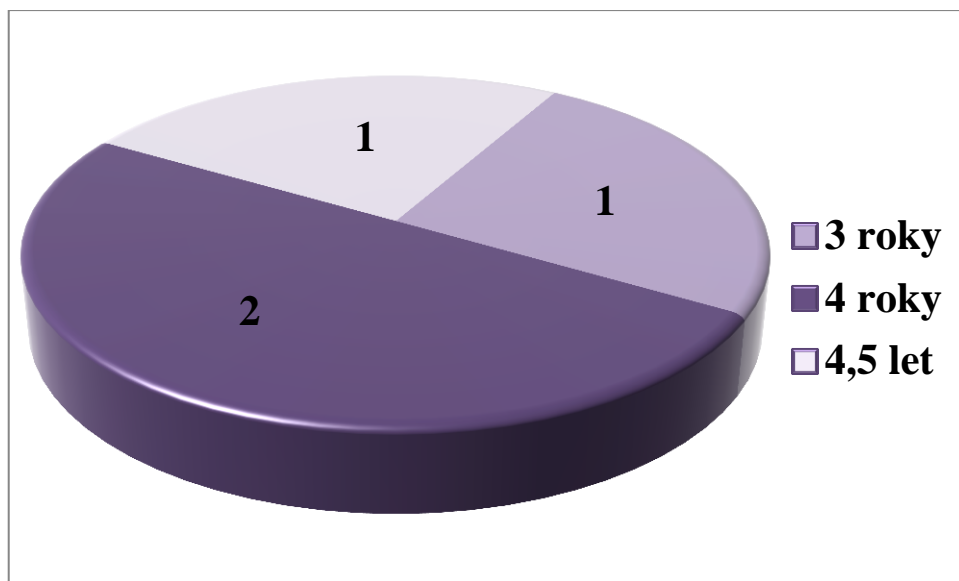
Otázka č. 6: Integrované dítě je:

Obrázek 12 - Počet integrovaných dívek a chlapců.

Vyhodnocení: Mezi integrovanými dětmi se sluchovým postižením se nachází 75 % dívek (3 děti) a 25 % chlapců (1 dítě) (viz Obrázek 12).

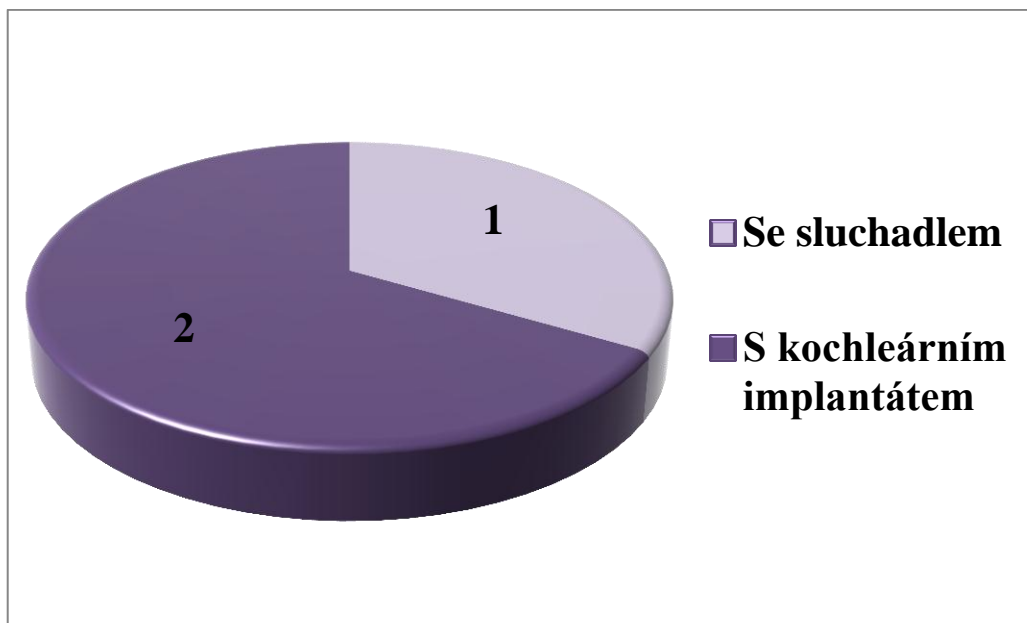
Otázka č. 7: Věk tohoto dítěte je:

Obrázek 13 - Počet integrovaných dětí dle věku.

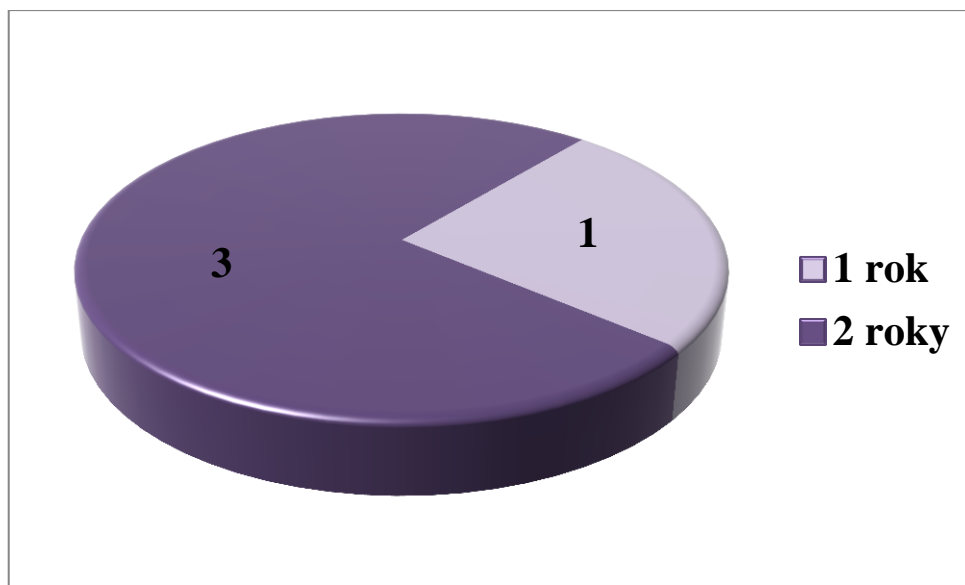
Vyhodnocení: V současné době se v mateřských školách nachází 1 dítě tříleté (25 %), 2 děti čtyřleté (50 %) a 1 dítě, kterému jsou čtyři a půl roku (25 %) (viz Obrázek 13).

Otázka č. 8: Toto dítě je:

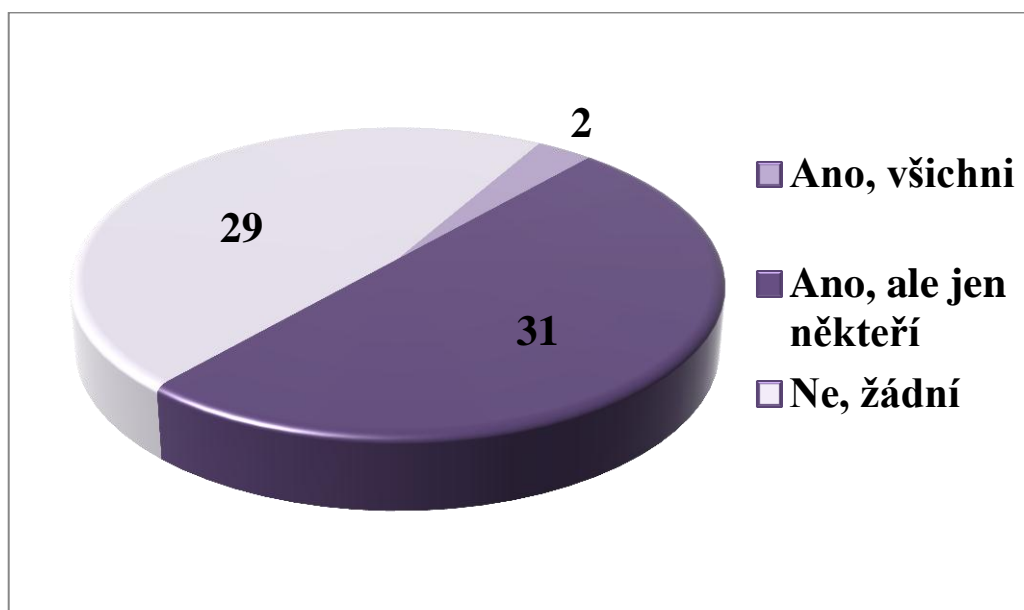
Obrázek 14 - Zastoupení kompenzačních pomůcek u integrovaných dětí.

Vyhodnocení: Dvě integrované děti se sluchovým postižením (50 %) mají zavedený kochleární implantát a jedno dítě (25 %) má sluchadlo (viz Obrázek 14). U čtvrtého dítěte nevíme, v dotazníku to nebylo uvedeno.

Otázka č. 9: Jak dlouho navštěvuje dítě vaší mateřskou školu?

Obrázek 15 - Počet integrovaných dětí dle délky docházky do MŠ.

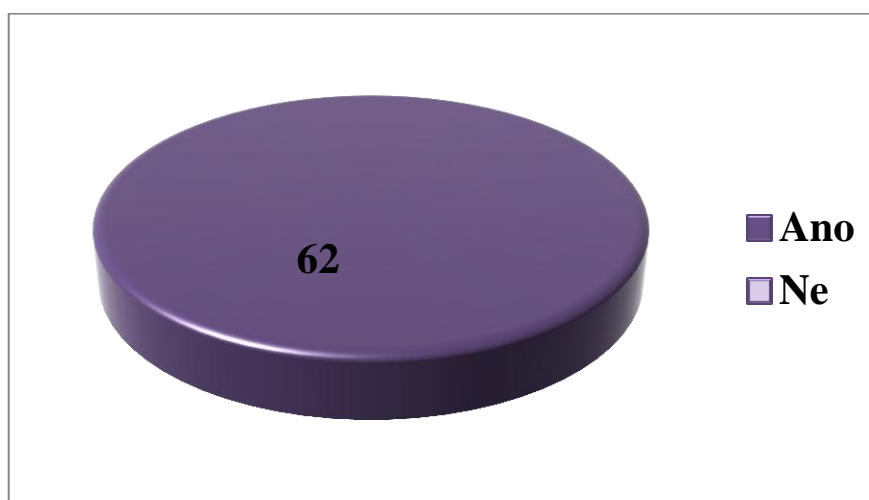
Vyhodnocení: Tři integrované děti se sluchovým postižením (75 %) navštěvují mateřskou školu již 2 roky, jedno dítě (25 %) 1 rok (viz Obrázek 15). V souvislosti s odpověďmi na otázku č. 7 (Věk dítěte) lze říci, že všechny 4 integrované děti navštěvují mateřskou školu od svých 3 let věku.

Otázka č. 10: Mají Vaši zaměstnanci vzdělání v oblasti speciální pedagogiky?

Obrázek 16 - Počet mateřských škol dle zastoupení zaměstnanců se speciálně pedagogickým vzděláním.

Vyhodnocení: 31 z dotazovaných mateřských škol (50 %) má alespoň některé pedagogické pracovníky, kteří mají vzdělání v oblasti speciální pedagogiky. Dvě mateřské školy (3,2 %) uvedly, že vzdělání v oblasti speciální pedagogiky mají všichni zaměstnanci. 29 mateřských škol (46,8 %) v Plzeňském kraji nemá ani jednoho zaměstnance se speciálně pedagogickým vzděláním (viz Obrázek 16, str.30).

Otázka č. 11: Myslíte si, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro integrované dítě? Proč?

Obrázek 17 - Počet MŠ, které si myslí, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro integrované dítě.

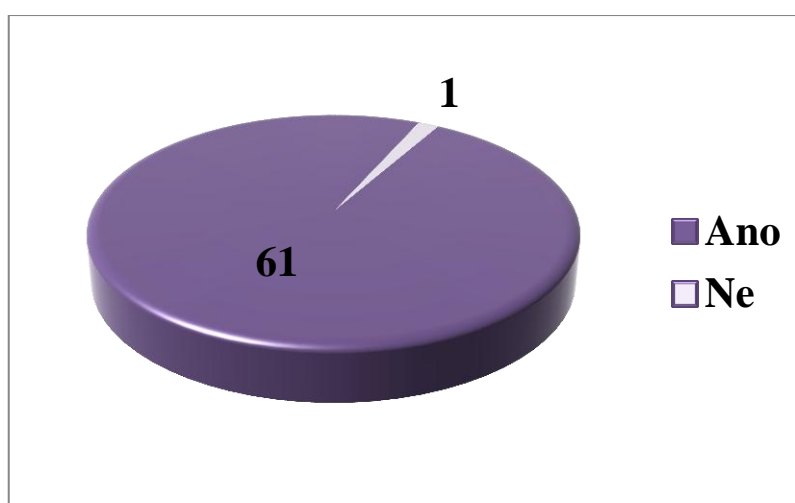
Vyhodnocení: Všichni dotazovaní respondenti si myslí, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro integrované dítě (viz Obrázek 17).

Nejčastěji uváděné odpovědi (cituji):

- Výhoda je kontakt s vrstevníky, možnost navštěvovat školu v místě bydliště.
- Naučí se spolupracovat a komunikovat se slyšícími.
- Asi ano, dítě by si mělo zvyknout na fakt, že ho budou lidi bez toho postižení obklopotvat celý život, a proto by se měl naučit s nimi vycházet. Navíc se pro něj možná otevřou nové obzory.
- Rychleji se vyvíjejí kupředu.
- Není izolováno od dětí, které měly to štěstí a sluch mají v pořádku, nemělo by mít pak problém zařadit se do společnosti.
- Ano, v případě středně těžkého postižení dává dětem možnost kooperace se slyšícími dětmi, dostatek podnětů.

- Je přínosem v tom, že se dítě snaží integrovat, zapojit do normálního života. Nemá pocit, že je nějak bezcenné či ostrčené, je pouze znevýhodněno v některých věcech. Je to tak, že my dáváme jemu, on dává nám. My se máme pořádkem co učit a zdokonalovat a získávat informace o této problematice.
- Zapojí se do skupiny dětí - není samo.
- Postižené dítě není vyčleněno ze společnosti stejně starých vrstevníků. Dítě sluchově postižené se učí nápodobou od zdravých vrstevníků.
- S lehčím postižením určitě ano, dítě si tolik neuvědomuje svoji vadu a cítí se rovnocenný s ostatními.
- Ano, nácvik komunikace v běžném prostředí.
- Každá integrace je přínosem.
- Ano, je přínosná, dítě si již od raného věku zvyká na soužití s ostatními dětmi bez postižení. Je ale nutné, aby mělo osobního asistenta.
- Spolupráce a soužití s ostatními dětmi za předpokladu asistenta pedagoga, který zná znakovou řeč. Asistent se vždy řeší, když to situace vyžaduje.
- Určitě je přínosná. Podmínky jsou stejné jako v životě, kde se dítě bude setkávat s ostatními zdravými nebo jinak postiženými dětmi.
- Dítě potřebuje kolektiv vrstevníků, lépe se sžívá.

Otázka č. 12: Myslíte si, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro školu, ostatní děti? Proč?

Obrázek 18 - Počet MŠ, které si myslí, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro ostatní.

Vyhodnocení: Většina dotazovaných (98,4 %) si myslí, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná i pro ostatní děti. Pouze jeden respondent (1,6 %) si myslí, že je integrace přínosná pouze pro integrované dítě, pro ostatní děti ne (viz Obrázek 18, str. 32).

Nejčastěji uváděné odpovědi (cituji):

- Děti se naučí žít společně s tak postiženými lidmi.
- Jakákoliv integrace postižených dětí je přínosná i pro ostatní děti i školu.
- Děti se učí setkávat se s odlišností a přijímají jí.
- Jen v případě malého počtu dětí. Posílení vzájemných vztahů mezi dětmi.
- Učí se být ohleduplní a pomáhat druhým.
- Určitě je přínosem i pro děti, nejsme všichni stejní, někteří z nás potřebují pomoc nás zdravých.
- Určitě ano, děti se učí přijímat odlišné děti, naučí se, jak se s dítětem dorozumět, buduje se u nich sociální přístup. Seznámí se i s prostředky, které jsou postiženému dítěti nápomocné a celkově nahlédnou do jejich života. Pro dítě i učitelku je to jistě velice přínosná zkušenost.
- Nejlépe je, když chodí dítě do speciální školy pro sluchově postižené. Když z vesnice není možnost vozit dítě do města, kde takové školy jsou, je to přínos pro děti v tom, že vidí a poznají, že si všichni máme vážit zdraví a že ne každé dítě a člověk má to štěstí být zdravý. Děti se naučí, jak se mají k postiženému dítěti chovat, jak s ním mluvit atd. Jinak je u dítěte nutná individuální činnost a to velmi zdržuje ostatní děti při zaměstnání. Pokud jsou školky větší, mohou požádat o asistenta pedagoga, který učitelkám s dítětem pomůže.
- Naučí se přijímat se samozřejmostí takto postižené děti mezi sebe.
- Vnímání odlišností dětmi, ohleduplnost vůči osobám s postižením.
- Podle mého názoru je to pro děti určitě přínosem. Naučí se to, že všichni lidi (děti) nejsou stejní, že lidi (děti) mají i problémy, se kterými se musí naučit žít, naučí se tolerovat a pomáhat těm, kteří to potřebují, být ohleduplný k ostatním. Co se týče přínosu pro školu tak určitě je to taky přínos, ale zároveň velmi náročná práce s dítětem, které je sluchově handicapované. Musí být ve školce určitě pedagogický pracovník co má tento obor vystudovaný, takže je odborníkem.

- Ano. Děti se mohou starat o kamaráda. Můžou si uvědomit a vážit si toho, že dobře slyší.
- Ostatní děti to učí ohleduplnosti, ale je zde určité omezení v rámci komunikace. Minulý rok jsem dívku měla na třídě a problém jsem viděla pouze v malé znalosti znakového jazyka u dívky. To ale letošní rok odpadá, protože dívka dostala kochleární implantát (začala slyšet).
- Ano, je to výchovné.
- Ano, běžné soužití s postiženým dítětem bez vytváření předsudků, citlivé vnímání odlišnosti dítěte.
- V praxi je integrace vždy náročná na administrativu, v běžném provozu školy však není překážkou, naopak každodenní kontakt odstraní bariéry a zábrany, děti se naučí chovat se ke všem stejně, ohleduplně, avšak bez nadměrné až vtíravé potřebě pomáhat.
- Problém vidím (a to po předchozích zkušenostech) s množstvím dětí ve třídách. Protože každé takové dítě a mnoho dalších neintegrováných dětí vyžaduje zvýšenou pozornost a práci učitelky během celého dne.
- Děti slyšící budou v budoucnu brát toto postižení jako součást života, posílí se pocit empatie, možnost naučení znakové řeči.

4.3 Shrnutí výsledků empirického výzkumu

V bakalářské práci jsem se snažila zjistit, jaká je situace ohledně možností integrace sluchově postižených dětí do mateřských škol v Plzeňském kraji.

Byly stanoveny dva hlavní cíle: zjistit, zda je možná integrace dětí se sluchovým postižením do mateřských škol v Plzeňském kraji a zjistit počet integrovaných dětí se sluchovým postižením v těchto mateřských školách. Myslím si, že oba dva cíle byly splněny. V souvislosti s těmito cíli byly zformulovány následující hypotézy:

- Většina mateřských škol v Plzeňském kraji bude umožňovat integraci sluchově postižených dětí – Tato hypotéza se potvrdila, integraci umožňuje 38 z 62 mateřských škol (61,3 %). Integraci neumožňuje 24 mateřských škol (38,7 %).
- Vzhledem k tomu, že se v Plzni-Doubravce nachází základní a mateřská škola pro sluchově postižené, si myslím, že mateřské školy v Plzni a jejím okolí nebudou umožňovat integraci sluchově postižených dětí v takové míře jako vzdálenější mateřské školy – Tato hypotéza se také potvrdila. 14 mateřských škol v okrese Plzeň-město (v tomto případě většina – 56 %), integraci sluchově postižených dětí neumožňuje. Ve všech ostatních okresech (Domažlice, Klatovy, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany, Tachov) většina mateřských škol integraci sluchově postižených dětí umožňuje.
- Mateřské školy na vesnicích budou mít méně zkušeností s integrací dítěte s jakýmkoliv druhem zdravotního postižení než mateřské školy ve městech, proto budou integraci sluchově postižených dětí umožňovat více městské mateřské školy - Tato hypotéza se nepotvrdila, integraci umožňuje většina mateřských škol jak na vesnicích, tak ve městech. Na vesnicích je to 75 % (15 mateřských škol), v malých městech do 5 000 obyvatel 70 % (7 mateřských škol), ve městech od 5 000 do 15 000 obyvatel 60 % (3 mateřské školy), ve větších městech od 15 001 do 30 000 obyvatel je to 100 % (2 mateřské školy). Pouze ve velkých městech nad 100 001 obyvatel většina mateřských škol integraci sluchově postižených dětí neumožňuje.
- Počet integrovaných dětí se sluchovým postižením bude nízký, protože si myslím, že se rodiče budou snažit, aby jejich dítě navštěvovalo mateřskou

školu pro sluchově postižené, která se nachází v Plzni-Doubravce - Tato hypotéza se také potvrdila, v celém Plzeňském kraji se v mateřských školách nachází pouze 4 integrované děti se sluchovým postižením. Dotazovaní často uváděli, že v současné době integrované dítě nemají, protože je rodiče dávají do výše zmíněné mateřské školy pro sluchově postižené.

Dotazníku se zúčastnilo 62 mateřských škol z Plzeňského kraje. Z první otázky vyplývá, že se z každého okresu Plzeňského kraje zapojilo alespoň několik mateřských škol. 9 mateřských škol bylo z okresu Domažlice, 5 mateřských škol z okresu Klatovy, 4 z okresu Plzeň-jih, 25 z okresu Plzeň-město, 8 z okresu Plzeň-sever, 6 z okresu Rokycany a 5 mateřských škol z okresu Tachov. Z toho bylo 59 mateřských škol zřizovaných obcemi, 2 mateřské školy soukromé a 1 mateřská škola zřizovaná církví. Dle velikosti měst měla největší zastoupení města nad 100 001 obyvatel (25 mateřských škol) a vesnice (20 mateřských škol). V dotazníku byla stěžejní třetí otázka. Jejím úkolem bylo zjistit, kolik mateřských škol v Plzeňském kraji umožňuje integraci sluchově postižených dětí. Ukázalo se, že je to 38 mateřských škol (61,3 %). To lze považovat za pozitivní, protože pro učitelku v mateřské škole je náročné mít ve třídě dítě s jakýmkoliv druhem postižení, nejen sluchovým. Pro úspěšnou integraci musí být také splněna celá řada podmínek, přes to většina mateřských škol integraci sluchově postižených dětí umožňuje. 26 z těchto mateřských škol (68,4 %) nabízí integraci individuální, 12 (31,6 %) skupinovou.

V současné době jsou v mateřských školách integrované 4 děti se sluchovým postižením. 4letá dívka s kochleárním implantátem (okres Domažlice), 3letý chlapec (okres Plzeň-město), 4,5letá dívka se sluchadlem (okres Plzeň- město) a 4letá dívka s kochleárním implantátem (okres Klatovy). Všechny tyto děti navštěvují mateřskou školu od svých 3 let věku, což je pro ně určitě nejvhodnější, protože lze předpokládat, že se lépe zapojí do kolektivu a budou kladně přijaty i ostatními dětmi. 2 z těchto integrovaných dětí se nachází v mateřských školách, které leží v okrese Plzeň-město. Je to překvapující, protože okres Plzeň-město je jediný, ve kterém většina mateřských škol odpověděla, že integraci sluchově postižených dětí neumožňuje. Na otázku, zda považují integraci sluchově postižených dětí za přínosnou, odpověděla většina respondentů kladně. Integraci považují za přínosnou nejen pro integrované dítě, ale i pro ostatní děti a školu. 31 mateřských škol (50 %) uvedlo, že jen někteří

zaměstnanci mají vzdělání v oblasti speciální pedagogiky, 29 mateřských škol (46,8 %) nemá ani jednoho zaměstnance s tímto vzděláním a jen 2 mateřské školy (3,2 %) mají všechny zaměstnance se speciálně pedagogickým vzděláním. Vzhledem ke stále se zvyšujícímu trendu integrace dětí s postižením v mateřských školách by bylo dobré, aby bylo vzdělávání pedagogů v oblasti speciální pedagogiky neustále podporováno. Pro úspěšnou integraci by také bylo vhodné pokusit se o snížení počtu dětí ve třídě s integrovaným dítětem a udržovat dobré vztahy mezi dětmi ve třídě.

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá možnostmi integrace sluchově postižených dětí do mateřských škol v Plzeňském kraji. V teoretické části se zabývá sluchovým postižením jako takovým. Jsou zde klasifikovány sluchové vady z různých hledisek, popsány a přiblíženy různé kompenzační pomůcky a možné druhy komunikace sluchově postižených jedinců. Další kapitola se zabývá integrací - podmínkami pro úspěšnou integraci dítěte v mateřské škole, jsou zde popsány formy integrace, její pozitivita a negativa. V praktické části je zpracován dotazník, který měl za úkol zjistit, kolik mateřských škol v Plzeňském kraji umožňuje integraci sluchově postižených dětí a počet integrovaných dětí se sluchovým postižením v těchto mateřských školách. Ze získaných údajů vyplývá, že integraci umožňuje 38 mateřských škol a jsou zde integrované 4 děti se sluchovým postižením.

Resumé

The bachelor thesis deals with integration possibilities of children with hearing disability into kindergartens in Pilsner region. The theoretical part is focused on the hearing disability. It provides a classification of hearing defects from different points of view; describes compensatory aids and communication possibilities of those who have a hearing defect. Another chapter deals with the integration (conditions for successful integration of a child into a kindergarten), with forms of the integration and its pro and con. The practical part contains a questionnaire which should discover the number of kindergartens enabling the integration of children with hearing disability and the number of such integrated children with this defect in the kindergartens in Pilsner region. The acquired data proves that 38 kindergartens enable the integration and that 4 children with hearing disability are integrated there.

Seznam použitých zdrojů

1. PULDA, Miloš. *Surdopedie se zaměřením na raný a předškolní věk*. Brno : Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0476-2.
2. ŠÁNDOROVÁ, Zdeňka. *Vybrané kapitoly z komprehenzivní surdopedie: učební text pro studující speciální pedagogiky*. Hradec Králové : nakladatelství Gaudeamus, 2003. ISBN 80-7041-605-X.
3. ŠLAPÁK, Ivo a Pavla, FLORIÁNOVÁ. *Kapitoly z otorhinolaryngologie a foniatrie*. Brno : Paido, 1999. ISBN 80-85931-67-2.
4. JANOTOVÁ, Naděžda a Karla SVOBODOVÁ. *Integrace sluchově postiženého dítěte v mateřské a základní škole*. Praha : Septima, 1996. ISBN 80-85801-72-8.
5. HOUDKOVÁ, Zuzana. *Sluchové postižení u dětí- komplexní péče*. Praha : Triton, 2005. ISBN 80-7254-623-6.
6. Česká Republika. *Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob*. [cit. 2013-02-11] Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/34F05C76-EC29-416F-9F51-608B80DE270C/0/MicrosoftWord384.pdf>. 2008.
7. VÍTKOVÁ, Marie. *Integrativní speciální pedagogika: Integrace školní a sociální*. 2. rozšířené a přepracované vydání. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.
8. HÁJKOVÁ, Vanda. *Integrativní pedagogika*. Praha : Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2005. ISBN 80-86856-05-4.
9. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Nové, rozšířené a aktualizované vydání. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
10. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3.
11. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha, 2004, Výzkumný ústav pedagogický [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/Files/DOC/MJRVPPVdoVestnikupokorekture2.doc>. [Online]

-
12. VANĚČKOVÁ, Vlasta. *Výchova řeči sluchově postižených dětí v předškolním věku*. Praha : Septima, 1996. ISBN 80-85801-83-3.
13. *Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných*. [cit. 2013-02-11] In: Sběrka zákonů č. 73/2005. 2005. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>.
14. *Zákon ze dne 14. března 2006 o sociálních službách*. [cit. 2013-02-11] In: 108/2006 Sb. 2006. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf.
15. PULDA, Miloš. *Integrovaný žák se sluchovým postižením v základní škole*. Brno : Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-210-2481-X.
16. SKALKOVÁ, Jarmila. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Vydání 2. doplněné. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 14-275-85.
17. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
18. JANOTOVÁ, Naděžda. *Kapitoly o integraci sluchově postižených dětí*. Praha : Septima, 1996. ISBN 80-85801-81-7.
19. KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea. *Edukace dětí se speciálními potřebami v raném a předškolním věku*. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-063-8.
20. LECHTA, Viktor. *Základy inkluzivní pedagogiky: Dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha : Portál, 2010. ISBN 987-80-7367-679-7.
21. PŮSTOVÁ, Zuzana. *Psychomotorický vývoj sluchově postižených dětí v předškolním věku*. Praha : Septima, 1997. ISBN 80-7216-022-2.
22. VANĚČKOVÁ, Vlasta. *Příprava na čtení sluchově postižených dětí v předškolním věku*. Praha : Septima, 1996. ISBN 80-85801-82-5.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Řez sluchovým ústrojím. (3 str. 14)	3
Obrázek 2 - Schéma sluchadla. (3 str. 27)	6
Obrázek 3- Kochleární implantát. (3 str. 29)	8
Obrázek 4 - Počet zúčastněných MŠ dle správních obvodů obcí s rozšířenou působností.	22
Obrázek 5 - Počet zúčastněných MŠ podle okresů.	23
Obrázek 6 - Počet MŠ podle velikosti měst.	24
Obrázek 7 - Počet MŠ, které umožňují/neumožňují integraci sluchově postižených dětí.....	25
Obrázek 8 - Počet MŠ, které umožňují/neumožňují integraci sluchově postižených dětí, dle velikosti měst.	25
Obrázek 9 - Počet MŠ, které umožňují/neumožňují integraci sluchově postižených dětí, dle okresů.	26
Obrázek 10 - Počet MŠ dle formy nabízené integrace.....	27
Obrázek 11 - Počet MŠ, které mají/nemají integrované dítě se sluchovým postižením.	27
Obrázek 12 - Počet integrovaných dívek a chlapců.....	28
Obrázek 13 – Počet integrovaných dětí dle věku.	29
Obrázek 14 - Zastoupení kompenzačních pomůcek u integrovaných dětí.	29
Obrázek 15 – Počet integrovaných dětí dle délky docházky do MŠ.....	30
Obrázek 16 - Počet mateřských škol dle zastoupení zaměstnanců se speciálně pedagogickým vzděláním.	30
Obrázek 17 - Počet MŠ, které si myslí, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro integrované dítě.	31
Obrázek 18 - Počet MŠ, které si myslí, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro ostatní.	32

Příloha - Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Pavla Kořánová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia oboru Učitelství pro mateřské školy na pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. Právě píšete svou bakalářskou práci na téma "Možnosti integrace sluchově postižených dětí do mateřských škol v Plzeňském kraji". Cílem práce je zjistit, zda je možná integrace sluchově postižených dětí do mateřských škol v Plzeňském kraji a zda se v současné době takové dítě v nějaké mateřské škole nachází. Proto prosím o vyplnění krátkého dotazníku, který se skládá z 12 otázek a zabere Vám jen několik minut. Pokud budete mít zájem, mohu Vás informovat o jeho výsledcích. Veškeré informace, které zde uvedete, budou použity pouze k vypracování mé bakalářské práce.

Děkuji za spolupráci a Váš čas.

Pavla Kořánová

(* - povinné pole)

1) Název Vaší mateřské školy: *

2) Vaše mateřská škola se nachází v: *

- Vesnice
- Město do 5 000 obyvatel
- Město od 5 001 do 15 000 obyvatel
- Město od 15 001 do 30 000 obyvatel
- Město od 30 001 do 100 000 obyvatel
- Město nad 100 001 obyvatel

3) Umožňuje Vaše mateřská škola integraci dítěte se sluchovým postižením? *

- Ano
- Ne

Pokud jste na otázku č. 3 odpověděl/a ANO, vyplňte, prosím, také otázku č. 4. Pokud jste odpověděl/a NE, přejděte na otázku č. 5.

4) Jakou formu integrace nabízíte?

- Individuální
- Skupinová
- Jiné:

5) Máte v současné době integrované dítě se sluchovým postižením? *

- Ano
- Ne

Pokud jste na otázku č. 5 odpověděl/a ANO, vyplňte, prosím, také otázky 6,7,8 a 9. Pokud jste odpověděl/a NE, přejděte rovnou na otázku č. 10.

6) Integrované dítě je:

- Dívka
- Chlapec

7) Věk tohoto dítěte je:

8) Toto dítě je:

- Neslyšící
- Se sluchadlem
- S kochleárním implantátem
- Jiné:

9) Jak dlouho navštěvuje dítě Vaší mateřskou školu?

- 1 rok
- 2 roky
- 3 roky
- 4 roky
- Pouze 1 rok před vstupem do základní školy
- Jiné:

10) Mají vaši zaměstnanci vzdělání v oblasti speciální pedagogiky? *

- Ano, všichni
- Ano, ale jen někteří
- Ne, žádní

11) Myslíte si, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro integrované dítě? Proč? *

12) Myslíte si, že je integrace sluchově postižených dětí přínosná pro školu, ostatní děti?

Proč? *